

ÖREBRO UNIVERSITET

Ämneslärarprogrammet, inriktning mot arbete i gymnasieskolan

Svenska språket/Litteraturvetenskap

Svenska, Självständigt arbete inriktning mot gymnasieskolan, A-nivå, 15 högskolepoäng

HT 2022

”Så det blir ju en del av ens identitet, liksom sättet man pratar”

- En kvalitativ studie i attityder till och användning av ungdomsspråk i två fokusgrupper

Vilhelm Abrahamsson

Handledare: Susanna Andersson

Abstrakt

Den här uppsatsen undersöker med hjälp av två fokusgrupper attityder hos killar och tjejer på gymnasiet till ungdomsspråk och deras användande av ungdomsspråk samt likheter och skillnader i attityderna mellan könen, men även på vilka olika sätt gymnasieungdomarna betraktar sitt språkbruk som en identitetsmarkör. Fokusgrupperna är uppdelade i grupper om fem killar och fem tjejer. Uppsatsen utgår från teorier om attityder, sexolekt och identitet. Analysen visar att ungdomar har många konnativa och evaluativa attityder gentemot ungdomsspråk. Deras attityder grundar sig antingen i egna erfarenheter eller som ett resultat av varierande socialisationsprocesser. Fokusgrupperna visar skiftande attityder till språklig skillnad mellan könen. Vissa av de kvinnliga deltagarna anser att killars språkbruk är mer vulgärt i den bemärkelsen att tonfallet är hårdare eller att explicita ord används i större utsträckning, medan andra kvinnliga samt manliga deltagare anser att det inte längre finns någon signifikant skillnad i språkbruket mellan könen. Båda fokusgrupperna uttrycker explicit och implicit att ungdomsspråket fungerar som en identitetsmarkör. Språkbruket signalerar vad du har för bakgrund, intressen eller vängrupper. Studien visar hur deltagarna brukar ungdomsspråk i fokusgrupperna. Studien visar även hur ungdomsspråket är till stor del situationsbundet, men att gränsen för när språkbruket är acceptabelt har förflyttats. Studien ger implikationer för hur ungdomsspråket kan användas i undervisningssyfte och hur deras språkbruk fungerar som ett verktyg i syfte att markera identitet.

Nyckelord: Ungdomsspråk, attityder, fokusgrupper, identitet, sexolek

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
1.2. Disposition och definitioner	7
2. Teori.....	9
2.1. Attityder och språkvärdering	9
2.2. Identitet.....	11
2.3. Sexolekt	11
3. Tidigare forskning.....	13
4. Material och metod	17
4.1 Fokusgrupper som metod	17
4.2. Urval deltagare	18
4.3. Informerat samtycke och etiska överväganden	20
4.4. Data – insamling och bearbetning	22
4.5 Analysmetod.....	22
4.6. Metodkritik	24
5. Resultat	27
5.1 Definition av ungdomsspråk	27
5.2 Killars attityder till och användning av ungdomsspråk.....	28
5.3 Tjejs attityder till och användning av ungdomsspråk	33
5.4 Likheter i de språkligt uttryckta attityderna mellan killar och tjejer	35
5.5 Olikheter i de språkligt uttryckta attityderna mellan killar och tjejer	41
5.6 Sammanfattning	43
6. Diskussion och slutsatser	45
6.1 Vilka specifika attityder uttrycker killar och tjejer på gymnasiet om ungdomsspråk? ..	45
6.2 Hur fungerar deltagarnas språkbruk som ett sätt att markera identitet?.....	47
6.3 Vilka likheter och skillnader ses mellan killar och tjejer på gymnasiet i uttryckta attityder till ungdomsspråk?	48
6.4 Hur använder killar och tjejer på gymnasiet ungdomsspråk?	49
6.4 Slutsatser	49
Referenslista.....	50
Bilagor	
Bilaga 1: Information till informanter	
Bilaga 2: Samtyckesblankett	
Bilaga 3: Intervjuguide	

1. Inledning

Det svenska språket är i ständig utveckling i takt med att nya elevgrupper intar gymnasieskolans korridorer, tillkommer även nya ord och uttryck som kan vara svåra att begripa. Dagens lärare i gymnasieskolan behöver ha kunskap om ungdomar och dess språkbruk för att kunna förstå eleverna. Genom att vi förstår eleverna, kan vi legitimera deras identitet och generera en ökad självsäkerhet hos eleverna.

Vad är *ungdomsspråk*? I denna studie fungerar begreppet som ett paraplybegrepp för all språklig variation som existerar mellan ungdomars språkbruk i samtal med jämnåriga. Jag utgår ifrån premissen att alla gymnasieungdomar brukar ungdomsspråk, men i olika utsträckning.

I min egen undervisning tenderar språksociologi i allmänhet och ungdomsspråk i synnerhet att intressera eleverna. I Skolverkets rapport *Elevers erfarenheter i samhällskunskapsundervisning* (2020) menar författarna att när undervisningsinnehållet behandlar elevernas egen vardag, upplever eleverna sig inkluderande i ett större sammanhang och det underlättar inlärningen (2020, s. 2). Skolverket (2022) stadgar även i ämnesplanen för svenska att “[v]idare ska undervisningen leda till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket, dess uppbyggnad och ursprung samt ge dem möjlighet att reflektera över olika typer av språklig variation” (Skolverket, 2022, s. 1). I den språkliga variationen ryms ungdomsspråk. Studiens relevans motiveras av det behov läraryrket och klassrummet har av forskning inom språkvetenskap. I läroplanen för gymnasiet (LGY11) stadgas även hur “[v]ar och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egen värde [...] och “[s]kolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart[...]” (Skolverket 2011, s. 1). Genom att studien syftar till att uttala sig om gymnasieelevers attityder till ungdomsspråk kan studien fungera som ett redskap där ungdomars åsikter kommer upp till ytan och därav gynnar skolans demokratiuppdrag (Skolinspektionen, 2012, s. 6). Med hjälp av insikter om elevernas attityder och åsikter kan lärare erhålla ökad kunskap samt förståelse för sina elever och deras språkbruk.

Eva Sundgren (2020, s. 53-55) skriver i översiktsrapporten *Attityder till spår av andra språk i svenskan* om vad vi vet om attityder till språkbruk, men även om vad vi bör undersöka mer. Hon fastslår att det behövs mer undersökningsunderlag i form av fler urvalsgrupper i skolvärlden i syfte för att kunna göra attityderna generaliserbara (s. 53-54). Sundgren (2020) menar att det är främst kvinnors attityder som forskningen behandlat, medan männens attityder hamnat i skymundan (s. 54). I denna studie ämnar jag undersöka både tjejer och killars attityder till ungdomsspråk. Individens attityder signalerar och kan fungera som ett uttryck för ens identitet. Detta undersöker Elin Almér (2011) i sin avhandling *Att tala om vem man är*. Studien har inte explicit undersökt ungdomsspråket, utan snarare allmänt språkbruk. Almér's (2011) studie belyser dock det fenomen som inspirerade mig till denna studie. Sättet vi människor samtalar, diskuterar, pratar och resonerar med i formella, informella och generella situationer fungerar som ett medel att markera vem vi är, vad vi vill och vad vi har gjort – språkbruket är en identitetsmarkör.

I *Ungdomsspråk* av Ulla-Britt Kotsinas (2004) redogör författaren för insändare från besvikna, upprörda och nästintill kränkta skribenter där fokuset ligger på ungdomars språkbruk (2004, s. 7-13). Samtidigt vet vi att nya gymnasieungdomar äntrar skolans lektionssalar varje år. Av egen erfarenhet tenderar eleverna även att vara intresserade av sitt eget språkbruk, kronolekt och sociolekt. Det finns även utrymme i Skolverkets (2022) styrdokument för de språkliga variationer vi har i Sverige. Almér's (2011) visar hur språkbruket kan fungera som en identitetsmarkör för individer. Men få studier har genomförts med syftet att undersöka både killar och tjejer på gymnasiet attityder till sitt eget språkbruk och hur väl begreppet *identitet* förknippas med deras eget språkbruk.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studien har för avsikt att belysa vilka språkliga attityder killar och tjejer på gymnasiet har till ungdomsspråk och på vilka olika sätt killar och tjejer uttrycker sig med hjälp av deras språkbruk. Med hjälp av deltagarnas attityder, värderingar och formuleringar syftar studien slutligen att diskutera identitetsbegreppet i relation till deltagarnas språkbruk. Studien syftar till att klargöra ungdomarnas attityder till sitt eget språkbruk.

Studiens frågeställningar:

- Vilka specifika attityder uttrycker killar och tjejer på gymnasiet om ungdomsspråk?
- Hur använder killar och tjejer på gymnasiet ungdomsspråk?
- Vilka likheter och skillnader ses mellan killar och tjejer på gymnasiet i uttryckta attityder till ungdomsspråk?
- Hur fungerar deltagarnas språkbruk som ett sätt att markera identitet?

1.2. Disposition och definitioner

Inledningsvis kommer mitt teoretiska ramverk att presenteras i kapitel 2. I det kapitlet presenteras vilka teorier som kommer att tillämpas på resultatet och sedan appliceras i diskussionen. I kapitel 3 presenteras den tidigare forskning som ligger till grund för min studie, och som kommer fungera som jämförande material i diskussionen. I kapitel 4 kommer mitt val av metod att presenteras. Avsnittet redovisar även styrkor och svagheter med metodvalet. I kapitel 5 beskrivs det empiriska material som ligger till grund för resultatet. Kapitel 6 redogör för studiens resultat. Avsnittet har för avsikt att besvara studiens frågeställningar med hjälp av utdrag från det empiriska materialet. I kapitel 7 behandlas resultatet utifrån det teoretiska ramverket, tidigare forskning och studiens syfte. I kapitel 8 redovisas de slutsatser som studien kommit fram till.

Studien har för avsikt att undersöka attityder till ungdomsspråk. Jag definierar *ungdomsspråk* på samma sätt som Nationalencyklopedin: “Sammanfattande benämning på det samtalspråk som används av ungdomar i tonåren, framför allt i samtal med jämnåriga” (2023, s.1). Ordvalet “sammanfattande” signalerar att det finns fler ungdomsspråk, ordet fungerar således som ett paraplybegrepp för alla typer av språkbruk av och mellan ungdomar. I denna studie kommer även *rinkebysvenska* att användas som synonymt med *ungdomsspråk*. Detta som ett resultat av deltagarnas ordval och bakgrund. Nationalencyklopedin definierar *rinkebysvenska* som följande: “Benämning på ungdomsspråk utvecklat i de invandrartäta nordvästra Stockholmsförorterna och uppkallat efter den mest kända av dessa, Rinkeby” (2023, s. 1). I vardagligt språkbruk används begreppet dock som en benämning på det språkbruk som ungdomar med invandrabakgrund använder sig av. Därav läggs ingen geografisk vikt vid min definition.

Min studies disposition är till viss del inspirerad av David Göranssons (2020) kandidatuppsats *Ungdomar tycker, talar och känner om en språklig variation*. Det finns likheter mellan denna studie och Göranssons (2020) teoretiska ramverk. Båda studierna baserar sin undersökning på fokusgrupper. Båda studierna har även “attityder” som gemensam nämnare, dock undersöker min studie skillnader och likheter mellan könen. Jag undersöker även hur språkbruket kan fungera som en identitetsmarkör.

2. Teori

Studiens teoretiska ramverk består av teorier om attityder och språkvärdering. Jag kommer redogöra för attitydens tre beståndsdelar, kopplingen mellan attityder och maktidéer samt socialisationsprocesser och attityder. I attitydsbegreppet inryms även individens värderande förmåga. Den värderande förmågan är nära besläktat med hur vi människor skapar, beförstär och utvecklar vår identitet. Därav kommer även identitetsbegreppet i relation till språkbruk att redogöras för. Slutligen kommer det sociolingvistiska begreppet *sexolekt* att redogöras för. Det betecknar den språkliga skillnaden som finns mellan män och kvinnor.

2.1. Attityder och språkvärdering

Jan Einarsson (2009) beskriver i *Språksociologi* genusforskning med fokus på språket. Denna studie fokuserar på deltagarnas attityder till ungdomsspråk, således blir avsnittet om “attityder” av intresse (2009, s. 217-237). Einarsson (2009, s. 217-237) menar att attityder är en, vanligt förekommande, term inom både socialpsykologin och språksociologin. “En definition är att de innebär en benägenhet att konsekvent reagera gillande eller ogillande mot en viss företeelse” (Einarsson 2009, s. 217). I denna studie är företeelsen *ungdomsspråk*. Med “attityder” avses inte enbart åsikter om andras språkbruk, det innefattar även individens personliga språkbruk. Attityder innehåller tre beståndsdelar: *kognitiv*, *evaluativ* och *konativ* beståndsdel. Den förstnämnda syftar till den kunskap som personen förankrar sina attityder i. Det avser idén om hur personen har utformat åsikten. Attityderna är ofta förankrade i tidigare erfarenheter eller om den har hört någon sakkunnig uttala sig om företeelsen (konativ beståndsdel). Det kan beröra individens tidigare samtal med exempelvis föräldrar, lärare, vänner etcetera, men det kan även vara ett resultat av att personen har hört en politiker, föreläsare eller någon annan expert på området. Vidare kan även “vissa föreställningar [...] bygga på exakt och detaljrik information, andra på vag och ofullständig information (stereotyper)” (Einarsson 2009, s. 218). Detta betecknas som en evaluativ beståndsdel av personens attityd. Termen avser hur personen värderar språkbruket (Einarsson, 2009, s. 218).

Einarsson (2009, s. 222) menar även att de språkliga attityderna är delvis grundade i maktidéer. Det finns en primitiv idé hos människan som tycks premiera status. Beträffande status i språkbruk avses standardsvenskan som åtråvärt. Språkbruket upplevs tillhöra människor som har makt i samhället, således förväntas vi värdera detta som åtråvärt. Denna

attityd menar Einarsson (2009, s. 222) överensstämma med solidaritetsprincipen. Människan vill uppleva sig som en del av en gemenskap och genom språkbruket kan den uppnå samma sociolekt som någon annan. Därav finns det en ambivalent attityd till språket; samtidigt som vi vill känna oss som en del av en gemenskap i form av sociolekter, förväntas vi beundra och romantisera idén om maktverktyget standardsvenskan.

Människans språkliga attityder utvecklas genom olika socialisationsprocesser. Det finns en skillnad mellan den primära och sekundära socialisationen. Den förstnämnda åsyftar personens uppväxt. Då är det främst föräldrarnas språkliga attityder som personen anammar. Genom att imitera sina föräldrars attityder, styrker barnet sin identitet och upplever sig själv tillhöra en gemenskap. Dessa attityder har bevisats vara relativt statiska genom personens liv. Under den sekundära socialisationen påverkar utomstående faktorer: klasskamrater, sociala medier och andra vuxna auktoriteter (Einarsson, 2009, s. 219). Peter Garret (2010) menar i *Attitudes to Language* att attityder och språkliga värderingar är inlärd (2010, s. 22-23). "Two important sources of attitudes are our personal experiences and our social environment, including the media" (s. 22). I den sociala miljön ingår idén om att människan observerar, betraktar och anammar andras attityder i mötet med omgivningen. I människans personliga erfarenheter ingår mötet med exempelvis föräldrar och lärare. Dessa kan inspirera och slutligen forma individens attityder (s.22). Media har också en stor roll i människans attityder. Detta ligger i linje med det Einarsson (2009, s.218) benämner som auktoriteters påverkan på våra attityder.

I begreppet "attityder" ryms en värderande förmåga. Einarsson (2009, s. 52) refererar till språkforskaren Birgitta Hene (cit. efter Einarsson 2009, s. 52) som identifierat fyra olika nivåer av språkvärdering. Inledningsvis har varje språk ett *instrumentellt värde*. Detta avser exempelvis språkets förmåga att hjälpa dig att få ett jobb i framtiden, som i sin tur kan generera materialitet. Det finns även ett *kommunikationsvärde* i ett språk.

Kommunikationsvärdet linjerar med hur många varierande kontexter språket kan brukas i. Einarsson (2009, s.52) skriver att "Hene diskuterar den här dimensionen i ett minoritetsspråkligt perspektiv och ger exempel på domäner som är särskilt aktuella för skolungdomar att värdera: familj, kamratkrets, fritid och skola" (s. 52). I dessa olika kontexter har språket och språkbruket ett unikt värde. Vidare har språket även ett *identitetsvärde*. Detta avser hur människan använder språket och språkbruket som ett sätt att markera sin identitet. Exempelvis kan ungdomsspråket fungera som en identitetsmarkör.

Värdet avser även språkets förmåga att markera en identitet som personen har för avsikt att behålla. Slutligen menar Hene att varje språk har ett *prestigevärde*. Begreppet syftar till vad språkbrukarna har för relation och åsikt till det talade språket, det vill säga: Vad tycker jag om mitt språk? Vad tycker du om mitt språk? (s. 52).

2.2. Identitet

Karin Senter (2022) menar i *Att göra förort* att “[i]ndividens identitet betraktas [...] som resultatet av deras handlingar, och inte som något som föranleder vissa handlingsmönster” (2022, s. 48). Det vill säga, handlingar genererar identitet men inte tvärtom. Vidare belyser författaren idén om att människans identitet skapas i mötet med omgivningen, detta betecknar Senter som “positionering” (2022, s. 48). Mary Bucholtz (1999, s. 211-212) menar i *Why be Normal?* att det finns en skillnad mellan positiva och negativa identitetspraktiker. Begreppet identitetspraktiker, som Senter förklarar som “[p]ositiva praktiker innebär att individen intar en självvald identitet, medan negativa innefattar ett avståndstagande från önskade identiteter” (Senter, 2022, s. 48). Mary Bucholtz och Kira Hall (2005) menar i *Identity and Interaction* att människans identitet produceras i takt med det språkbruk vi väljer att använda och inte använda (Bucholtz och Hall 2005, s. 586-588). I linje med föregående tes, kan vi applicera det Ellen Bijvoet (2018) skriver i *Förortssvenska i grindvaktens öron*. Bijvoet (2018, s. 149-150) menar att ungdomar tenderar att värdera sitt användande av slangord som ett medel att uttrycka “tuffhet”. Oavsett hur “tuff” människan vill ge sken av, vittnar Bijvoets (2018) artikel om att ungdomarna uppfattar sitt språk som situationsbundet. Det ter sig inte naturligt eller acceptabelt att exempelvis använda slangord vid en anställningsintervju (s. 149-150).

2.3. Sexolekt

Begreppet sexolekt betecknar den språkliga skillnaden mellan kön (Einarsson 2009, s. 179). Det är nära besläktat med *genus*, därav hade det fungerat att använda Einarssons begrepp “genderlekt” (s. 179), i denna uppsats kommer dock könsbegreppet att användas. Det finns en närliggande relation mellan begreppen *genus* och “könsroll” (s.179). Variabler som “[...]uppfostran, idéer och föreställningar” (s. 179) bäddar för hur människan uppfattar sin

könsroll, men även hur de betraktar makt som ett sätt att projicera sociala hierarkier. Även om begreppet “genus” möjligtvis förklarar skillnaden bättre, används ordet “kön” i den här uppsatsen. Einarsson (s.180) menar att begreppet har ett starkare fäste i det svenska språket.

Den genusrelaterade språkforskningen utgår ofta ifrån tre perspektiv: “en symbolisk nivå, en strukturell och en individuell” (Einarsson 2009, s.180). Den symboliska nivån avser “allmänna egenskaper som i sig inte har med biologiskt kön att göra[...]” (s.180), istället utgår perspektivet ifrån samhällets förväntningar, normer och idéer om vad som är manligt och kvinnligt språkbruk. I den strukturella nivån mellan kön avses förmågan att gestalta makt och sociala hierarkier. Slutligen avser den individuella nivån människans självbild där begrepp som “identitet, tänkande och handlande” (s. 180). Einarsson (s. 180) menar att kvinnor tenderar att styra sitt uttal åt standardspråket. Således menar författaren att kvinnor är mer prestigemedvetna i sitt språkbruk. Samtidigt menar (Einarsson, s. 182) att mäns uttal fungerar som ett medel för att uttrycka makt. Även explicita uttryck och slang lockar männen, då tillvägagångssätten kan vara ett sätt att uttrycka och befästa sin identitet (s. 182). Eftersom denna studie har som syfte att jämföra språkliga attityder mellan könen, kommer enbart den strukturella och individuella nivån tas i beaktning. Jag exkluderar den symboliska nivån från studien, då uppsatsen intresserar sig mer för hur språkbruket kan gestalta makt, sociala hierarkier och den individuella språkbrukarens identitetsskapande.

Maria Ohlsson (2003, s. 20) menar i *Språkbruk, skämt och kön* att det är svårt att fastställa exakt vad vi människor betraktar som manligt och kvinnligt. Detta är ett resultat av att kulturen är under ständig utveckling. Istället menar Ohlsson att “[...]kön [kan] beskrivas som resultatet av en ömsesidig konstruktionsprocess mellan kulturen och individen” (s. 20). Oavsett kön, etableras individens sociala identitet med hjälp av språkbruk och interaktion. Ohlsson (2003, s. 32) utgår ifrån idén att “[v]årt sätt att tala inte bara reflekterar vår plats i kulturen och samhället utan också bidrar till att skapa denna plats (s.32). Därav menar författaren att språkbruket dels belyser individens roll i samhället, men även hjälper till att konstituera platsen för språkbrukarna som delar samma språkbruk.

Karin Senter (2022) menar i stället, i *Att göra förort*, att “Språk ses som konstruerade i relation till varandra, och inte som några tydligt avgränsade entiteter” (Senter, 2022, s. 38). Detta avser språkets förmåga att konstrueras, utvecklas och befästas i samtal med andra, därav menar Senter (2022, s. 38) att språket och språkbruket är i ständig utveckling.

Judith Baxter (2017) skriver i *Handbook of Research on Gender and Leadership* att människors språkbruk fungerar som en grundpelare för deras identitet (s. 113). “Language does not simply reflect states of mind but is actually responsible for constructing attitudes, impressions, and behavior that ultimately constitute leadership practices and identities” (s. 113). Både det verbala språkbruket, men även kroppsspråket bidrar till att stärka en människas identitet (s.113). Vidare menar Baxter (2017, s 115) att det finns en diskurs i samhället där mannen är normen och kvinnan är “den andre”. Detta gör så att män tenderar att tilldelas ledarroller och även behålla dem. I en studie av Zimmerman och West (cit. Baxter 2017, s. 115), kunde forskarna visa att det var betydligt fler gånger en kvinna blev avbruten av en man, än tvärtom; vilket signalerar hur språkbruket kan gynna makthierarkier.

3. Tidigare forskning

I detta kapitel beskrivs tidigare forskning om ungdomsspråk, fokusgrupper, sociolekter och sexlekter som är relevant för min studie. Forskningen har hittills tenderat att koncentrera sig på förortssvenska, snarare än ungdomsspråk som generell term (se kapitel 1.3). Med *förortssvenska*, eller *rinkebysvenska* som fungerar som en del under paraplybegreppet *ungdomsspråk* i den här studien, avses en “variant av svenska med många inslag av invandrarspråk” (SAOL 2015).

Karin Sinters avhandling *Att göra förort* (2022) belyser hur svenska ungdomar använder språket som en identitetsmarkör. Avhandlingen är av etnografisk karaktär och Senter (2022) har använt sig av deltagande observation, fältanteckningar, intervjuer och fokusgrupper. Hennes resultat visar hur de olika identiteterna kan variera. Senter menar att “kön, etnicitet, förortsförankring och religiös utövning” (2022, s. 231) var de övergripande grupperna där språkbruket stärkte deras identitet. Studien visar även att ungdomarna uppfattar sitt språkbruk som ett sätt att uttrycka sin språkliga frihet. Med språklig frihet avses ungdomarnas möjlighet att uttrycka sig som de vill. Vidare menar Senter (2022, s. 144) hur ungdomarna upplever sig uteslutna från samhället, men med hjälp av språket som en identitetsmarkör kunde eleverna erhålla en språklig gemenskap.

Charlotte Engblom (2004) menar i sin avhandling "Samtal, identiteter och positioner" att människors språkbruk kan användas som en identitetsmarkör. I sin studie har Engblom (2004) använt sig av fyrpartssamtal, egeninspelningar och intervjuer (2004, s. 25) för att undersöka hur mångkulturella ungdomars identitetsskapande skiftar beroende på samtalets kontext. Engblom (2004) visar att ungdomar skiftar identitet beroende på omgivningen. Med hjälp av språket och vilken samtalskontext som råder, kan ungdomarna i studien skapa identitet (2004, s 188).

Catrin Norrby och Gisela Håkansson (2018) redogör i *Samtal om svenska* för lärare och elevers språkliga attityder i relation till svenska. Författarna har både använt sig av enkätundersökningar och fokusgrupper i sin studie. Boken redogör för hur lärare i svenska anser sig ha ett samhälleligt ansvar och förespråka ett standardspråk som kan gynna alla elever. Utifrån en demokratisk utgångspunkt fungerar språket som ett maktgivande och integrerande verktyg i samhället. Undersökningen använde sig av grammatiska avvikelser i olika exempelmeningar. Lärarna på en högre grad av medvetenhet kring de grammatiska avvikelserna, medan eleverna inte uttryckte samma medvetenhet (2018, s. 203-208).

Kristin Edwardssons (2009) magisteruppsats visar hur högstadiееlever anpassar sitt språk beroende på vilket ämne eleverna har lektion i. Med hjälp av fältanteckningar och deltagande observation undersöker studien om det finns någon skillnad i hur killar och tjejer anpassar sitt språkbruk. I hennes studie fanns dock ingen större skillnad beträffande språkbruket mellan könen ur ett situationsanpassat perspektiv (s. 23). Dock visar studien hur pojkarna har en större tendens att svära och använda explicita ord (s. 12).

Karin Selters (2022) studie belyser en splittrad uppfattning beträffande tjejers språkbruk. Det finns dels de tjejer som upplever sig själva som marginaliserade i språkbruket. I sin marginalisering beskrivs situationer där det finns en förväntan att uttrycka sig "formellt" och undvika slang samt uttryck som "*bror* och *mannen*" (Senter 2022:208). Å andra sidan menar vissa deltagare i Selters studie (2022:208-209) att det nästan inte finns någon skillnad mellan könets språkbruk. Dock visar studien tendenser till att tjejers språkbruk blir mycket mer bedömt än killarnas. Således har tjejer en högre förväntan på sig att uttrycka sig på "fint" sätt.

Stefan Zetterström (2009) undersöker ungdomars attityder till ungdomsspråk i kandidatuppsatsen *Ungdomsspråk i fiktion och verklighet*. Skribenten använde sig av citat ur

Sandor slash Ida (Kadefors 2009) som sedan ungdomarna fick ta ställning till. Med hjälp av deltagande observation och aktionsforskning kunde det empiriska materialet insamlas. I sin analys ställde han det empiriska materialet mot kategorin "fiktiv norm". Zetterströms (2009) visar att ungdomarna hade en relativt motstridig inställning till textutdragen. De ansåg att språkbruket saknade koppling och fäste i deras vardag. Studien påvisar även en språklig skillnad mellan pojkar och flickor. Undersökningen visade hur eleverna upplevde sitt språkbruk i linje med vad den empiriska datan visade. Den belyser även hur språket och speciellt ungdomsspråket är i ständig utveckling. Eleverna i studien upplevde Kadefors (2009) verks språkbruk som förlegat, och författarens sätt att använda ungdomsspråk kunde inte deltagarna relatera till. "Den fiktiva normen i textudragens "ungdomsspråk" bedöms vara inaktuell och stereotyp samt sakna verklighetsförankring i ungdomars spontanntal. Detta gäller dagsaktuellt ungdomsspråk, men sannolikt även det ungdomsspråk som var aktuellt vid bokens utgivande" (2009, s. 43). En slutsats blir därav att ungdomsspråket är i ständig utveckling.

Nina Eliasson, Helene Sorensen, och Karl Göran Karlssons (2016) forskningsstudie *Teacher-Student Interaction in Contemporary Science Classrooms: Is Participation Still a Question of Gender?* visar att killar tillåts delta i klassrumssamtal i större utsträckning än vad tjejer gör, vilket kan uppfattas som paradoxalt då tjejer har i snitt bättre betyg än vad killar har. Studien visar även att lärare har en större tendens i helklassdiskussioner att tillfråga killar än tjejer. Pia Nygård Larsson och Anders Jakobsson (2017, s.17-35) belyser i "Semantiska vågor - elevers diskursiva rörlighet i gruppsamtal" hur viktigt det är att tillåta varierande språkbruk i klassrummet. När eleverna samtalar om ett lektionsinnehåll, visar forskning att eleverna lär sig bättre om de tillåts diskutera innehållet både med hjälp av sitt ungdomsspråk och det naturvetenskapliga fackspråket. Om eleverna tillåts använda sitt eget vardagsspråk kan det fungera som en språngbräda till ämnesspråket. Således visar forskning att ungdomarnas eget språk kan erbjuda en didaktisk möjlighet i klassrumssammanhang.

I undervisningssammanhang kan det vara relevant att låta eleverna använda transspråkande. På Stockholms universitets hemsida under rubriken *Lär dig mer om translanguaging* (2023) beskrivs begreppet som "[...]hur flerspråkiga talare använder sina olika språk i vardagen och hur lärare och elever kan använda flerspråkighet som en reurs i klassrummet" (SU, 2023, s. 1). Det finns flera argument till varför transspråkande gynnar elever i klassrummet.

- Att ge ökade möjligheter för elevernas språk- och kunskapsutveckling
- Att skapa likvärdighet
- Att stärka elevernas identitetsutveckling

(SU, 2023, s. 2).

Carla Jonsson skriver i *Lärare styr elevers möjligheter till transspråkande* om lärares behov av transspråkande i det mångkulturella klassrummet (Jonsson, 2020, s. 1). Gunnar Höst menar i *Flerspråkiga elevers olika språk har olika funktion i lärandet* att “Transspråkande är ett nytt sätt att se på språkanvändande som innebär att elever lär sig bättre om de får använda alla sina språkresurser” (Höst, 2020, s. 1). Med hjälp av transspråkande gynnas elevernas kunskapsutveckling samtidigt som den likvärdiga utbildning främjas (SU 2023; Jonsson 2020; Höst 2020).

4. Material och metod

Inledningsvis redovisas detta kapitel för genomförandet av de två fokusgruppssamtalen och sedan presenteras urvalet av deltagare. Kapitlet redogör även för etiska överväganden och deltagarnas informerade samtycke. Avslutningsvis presenteras en detaljerad presentation av den data som ligger till grund för min analys, analysmetoden och metodkritiken.

4.1 Fokusgrupper som metod

I denna studie kommer frågeställningarna att besvaras med hjälp av fokusgrupper.

Genomförandet grundar sig i Synneve Dahlin Ivanoff och Kristina Holmgrens *Fokusgrupper* (2017), men även Per Lagerholms *Språkvetenskapliga uppsatser* (2010). Fokusgrupper förutsätter att en mindre grupp människor samlas för att diskutera ett bestämt tema. Med detta tillvägagångssätt kan gruppens enskilda och gemensamma erfarenheter urskiljas. Till skillnad från den enskilda intervjun, genererar fokusgrupper en samlad förståelse. Eftersom studien syftar till att undersöka gymnasieungdomars attityder, lämpar sig fokusgrupper med gymnasieelever bäst. I fokusgrupperna kommer eleverna att diskutera sina erfarenheter och uppvisa attityder som sedan diskuteras inom gruppen (Dahlin-Ivanoff och Holmgren 2017). Jag är medveten om att diskussionerna kommer utgå ifrån individuella åsikter och attityder, men det är den samlade erfarenheten som kommer fungera som underlag i den här studien. I syfte att underlätta och förebygga en trygg samtalsnivå behöver vissa kärnkomponenter beaktas. Metoden utgår således utifrån följande komponenter:

Människor interagerar med varandra.

Gemensamhet och delad erfarenhet.

En tillåtande miljö

Att ge makt till deltagarna.

(Dahlin-Ivanoff och Holmgren 2017, s. 18).

Den empiriska datan syftar till att generera kunskap genom mänsklig interaktion. Genom att möjliggöra interaktion kan gruppens attityder bli belysta. "Människor formar sin förståelse av och kunskap om det som händer tillsammans genom att ständigt modifiera, motsäga och bekräfta sina gemensamma erfarenheter" (Dahlin-Ivanoff och Holmgren 2017, s. 19).

Samtalet inom gruppen leder fram till ny kunskap. Det är inte alltid konsensus uppnås, men även det har ett värde i analysen.

Den andra kärnkomponenten som måste beaktas är deltagarnas homogena egenskaper och vad som förenar de. Eftersom det är gymnasieungdomars attityder jag åsyftar att undersöka måste deltagarna vara gymnasieungdomar. Syftet med fokusgruppen är att belysa hur likheter och skillnader formar en samlad erfarenhet, således bör även gruppen bestå av en viss del heterogenitet. I egenskap av gruppledare ska jag möjliggöra interaktionen mellan deltagarna, inte styra elevernas samtal mot en önskvärd produkt.

Detta leder oss till nästa kärnkomponent, som understryker vikten av att främja en tillåtande miljö i fokusgruppen. "Avsikten med fokusgrupper är att få deltagarna att dela med sig av sina erfarenheter, och människor har en större benägenhet att göra så när miljön är tillåtande" (Dahlin-Ivanoff och Holmgren 2017, s. 23). Genom att främja ett tillåtande samtalsklimat gynnas deltagarnas mod och känsla av tillit till både gruppen och mig som samtalsledare. Med hjälp av att understryka vikten av ömsesidig respekt och idén om att ingen åsikt är "fel" vill jag generera ett tillåtande och accepterande klimat.

Med ovanstående i åtanke är det viktigt att deltagarna uppfattar att makten tillhör dem. Deltagarna ska uppleva att det är de som styr interaktionen, vilket möjliggör tillit och respekt. Samtalets utformning och disposition ligger i deltagarnas händer; makten förskjuts från samtalsledaren till fokusgruppens deltagare. Det anses även som eftersträvansvärt att skapa en medvetenhet inom fokusgruppen. Eftersom det är gymnasieungdomarna som, i fokusgruppen, betraktas som specialister på ungdomsspråk - är det viktigt att förklara hur ungdomsspråket binder samman deltagarna. Ungdomsspråket är inte enbart ett applicerbart fenomen på en deltagare, utan det är något som alla deltagarna i olika utsträckningar har gemensamt med varandra.

4.2. Urval deltagare

Inför sammansättningen av fokusgrupperna bör vissa sammanhang tas i beaktning i syfte att generera ett adekvat empiriskt underlag, enligt Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017, s. 54-55). Gemensamhetssammanhang betecknar vad deltagarna har gemensamt. I mina fokusgrupper valdes deltagare som delade flera egenskaper. Deltagarna gick i samma klass

och det fanns redan en etablerad relation mellan deltagarna. Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017) menar att när deltagarna uppfattar sig vara en del av en större gemenskap, genererar detta en känsla av trygghet och tillit. Vidare menar Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017) att deltagarna kommer att befinna sig i ett statussammanhang. "Ibland kan skillnader mellan deltagarna när det gäller individuella egenskaper som ålder, kön, yrke, eller etnicitet stå i vägen för ett bra diskussionsklimat" (s.54). Således eftersträvade jag att sätta samman grupper där deltagarna delade samma kön, hade liknande ålder och gick i samma klass. Detta skapar också en trygghet för deltagarna, de upplever sig tillhöra samma sociala hierarki. Den tredje relationen benämner författarna (s. 55) som samtalsammanhang. Detta avser relationen mellan deltagarna, samtalsledaren (mig) och det som ska diskuteras. Samtalsammanhanget påverkas av hur jag väljer att introducera de potentiella deltagarna för fokusgruppen. Jag introducerade de potentiella deltagarna för min studie och förklarade syftet med den. Slutligen menar Dahlin-Ivanoff och Holmgren (s.55) att det alltid råder ett relationssammanhang i fokusgrupper. Med relationssammanhang menas den grad av relation som samtalsledaren har med deltagarna. Den första fokusgruppen, som enbart bestod av killar, blev tillfrågade eftersom jag hade undervisat eleverna föregående termin. Därav fanns redan en etablerad relation. Tjejerna kände varandra och killarna kände varandra sen innan. Därav fanns det redan en etablerad relation, vilket genererar en trygghet och diskussionerna upplevs som mer avslappnade (s. 55).

I syfte att erhålla en eftersträvd bredd i fokusgrupperna är det viktigt med sammansättningen av deltagarna (Dahlin-Ivanoff och Holmgren 2017, s. 52). Både homogenitet och heterogenitet är av vikt vid sammansättningen. Kön är den skiljande faktorn mellan mina fokusgrupper, således tillfrågades grupper av samma kön om deltagande. Därför kan vi fastslå att könstillhörigheten både var en homogen och heterogen egenskap mellan grupperna. Den heterogena egenskapen kan belysa skillnader mellan könen i gruppsammansättningarna. Könstillhörighet var inte den enda homogena egenskapen som eftersträvades mellan grupperna. Vid urvalet utgick jag även från premissen att alla gymnasieungdomar pratar ungdomsspråk i mer eller mindre utsträckning. Således var "gymnasieungdom" en homogen egenskap bland deltagarna.

Beträffande storleken av fokusgrupperna menar Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017, s. 59) att sex till tolv deltagare är en lämplig storlek. Både F1 (gruppen med killar) och F2 (gruppen med tjejer) bestod av fem deltagare. Då samtalsämnet kan betraktas som generellt neutralt

och inte speciellt känsligt, hade det varit genomförbart med större grupper. Dock motiveras antalet deltagare i min studie av den relativt begränsade tidsramen för studien. F1 blev tillfrågade eftersom jag hade undervisat eleverna föregående termin. Således fanns redan en etablerad relation och jag var medveten om att dessa killar använde sig av mycket slang och uttryck som faller inom ramarna för vad jag definierar som ungdomsspråk. Som ett resultat av detta blev killarna tillfrågade och reagerade positivt. “Beroende på syftet med den studie som planeras är det möjligt att medvetet samla deltagare som representerar en grupp med liknande bakgrund(...)” (Dahlin-Ivanoff och Holmgren 2017, s. 53). Då syftet med studien är att undersöka attityder till ungdomsspråk, valdes deltagare som jag uppfattat använder sig av ungdomsspråk. Således blev det ett medvetet urval beträffande F1. Beträffande F2, frågade jag mina kollega som i sin tur frågade sin klass om det fanns några tjejer som var villiga att ställa upp. Därför blev det ett omedvetet urval av deltagarna i F2. Deltagarna i både F1 och F2 studerar på ett högskoleförberedande gymnasieprogram. Detta genererar en viss grad av heterogenitet i fokusgruppen, vilket är eftersträvansvärt enligt Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017, s. 52).

4.3. Informerat samtycke och etiska överväganden

Studien förhåller sig till Vetenskapsrådets (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Dessa principer består av “[...]informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet” (Vetenskapsrådet 2002, s. 6).

Informationskravet avser att deltagarna i studien ska vara medveten om studiens syfte. Jag har informerat deltagarna i mina fokusgrupper om vad syftet med min studie är. De har även blivit informerade om deras förutsättningar och rättigheter. Deltagarna blev införstådda med att deras deltagande sker av egen fri vilja och att deras deltagande kan närsomhelst avbrytas. Innan fokusgruppen genomfördes blev deltagarna informerade om studiens syfte och deras valfria deltagande. Alla dessa delar finns att läsa i Bilaga 1.

Vidare finns *samtyckeskravet* som avser deltagarnas rättighet att självständigt ha makten över sitt eget deltagande. Jag har inhämtat samtycke från mina deltagare. Den samtyckesblankett som deltagarna skrev under finns tillgänglig via Bilaga 2. Inledningsvis frågade jag rektorn

för skolan, om lov att genomföra min studie på skolan. Egentligen stadgar Vetenskapsrådet (2002) att forskaren enbart behöver inhämta samtycke från föräldrar vars barn är under 15 år, men eftersom studien genomfördes på skolan krävde rektorn att deltagarnas vårdnadshavare också skulle skriva under samtyckesblanketten. Då jag för tillfället arbetar vid den skolan där undersökningen genomförts, har deltagare som inte har någon beroendeställning till mig valts. Detta överensstämmer med vad Vetenskapsrådet (2002) stadgar om *samtyckeskravet*. Samtyckesblanketterna finns tillgänglig under “Bilaga 2”.

Konfidentialitetskravet betecknar studiens förmåga att “[...]ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem” (Vetenskapsrådet 2002, s. 12). Deltagarna blev innan inspelningarna informerade om att deras namn skulle bli pseudonymiserade. I transkriberingarna har jag pseudonymiserat deltagarna med fiktiva namn och sedan enbart använt det fiktiva namnets första bokstav. På detta sätt kan inte utomstående identifiera vilka deltagarna är.

Slutligen finns *nyttjandekravet*. Detta avser hur det empiriska materialet enbart ämnas användas för studiens syfte. Det insamlade materialet har, och kommer enbart användas för studien. Personuppgifterna som är insamlade, hanteras i enlighet med Örebro universitets riktlinjer för hantering av personuppgifter.

Studien har genomförts i enlighet med Vetenskapsrådets (2017) riktlinjer för “God forskningssed”. Innan denna studie kunde genomföras behövde deltagarna i fokusgruppen fylla i samtyckesblanketter (Bilaga 2). Det är av stor vikt att deltagarna är medvetna över hur deras personuppgifter behandlas. Efter avslutad kurs kommer jag att radera materialet. Det är viktigt att publicera sitt projekt efter att studien genomförts och blivit examinerad. Vetenskapsrådet (2017) menar att skribenten har en skyldighet att dela med sig av sin studie. Redan innan studien påbörjas är det viktigt att vara införstådd med att studien kommer att publiceras. Detta motverkar idén om att studien enbart skulle publiceras om ett särskilt resultat uppnås. Örebro universitet använder sig av DIVA-portal, där alla studier finns tillgängliga för “Open Access” (Örebro Universitet 2023; Vetenskapsrådet 2017, s.54).

4.4. Data – insamling och bearbetning

Materialet som ligger till grund för studiens resultat är två fokusgruppssamtal. Den ena fokusgruppen bestod enbart av killar (F1), medan den andra fokusgruppen bestod enbart av tjejer (F2). Innan genomförandet, inspirerades jag av Synneve Dahlin-Ivanoff och Kristina Holmgren (2017) "Fokusgrupper" (2017, s. 40-41). Utifrån den angivna litteraturen utformades ett studieprotokoll och en intervjuguide som bestod av fem "nyckelfrågor" (s. 41-46) och två "Bryta-isen-frågor" (2017:41), .

Även om fokusgrupperna utgick ifrån en intervjuguide, präglades samtalen av en semi-strukturerad karaktär. Frågorna presenterades för deltagarna några minuter innan inspelningen. Således fick deltagarna tid på sig att läsa frågorna och ställa eventuella frågor om frågorna. Det var av vikt att de upplevde samtalet som avslappnat och att det inte fanns något rätt eller fel i samtalen. I början av samtalen valde jag att använda mig av "bryta-isen-frågor" som ett sätt att skapa ett positivt och tryggt samtalssammanhang för deltagarna. Det första fokusgruppssamtalet ägde rum 21 november 2023. Det pågick i cirka 40 minuter. Gruppen bestod av enbart killar vars ålder varierade mellan 16-18 år. Samtalet i F1 resulterade i 7 433 ord där M, E och T utgjorde majoriteten av samtalet.

Andra fokusgruppssamtalet ägde rum den 22 november 2023. Det varade i cirka 50 minuter. Gruppen bestod enbart av tjejer vars ålder varierade mellan 15-17 år. Samtalet i F2 resulterade i 8 658 ord där M, L och S utgjorde majoriteten av samtalet. Båda samtalen transkriberades i linje med Dahlin-Ivanoffs och Holmgrens upplägg av transkribering (2017, s. 72-74), även Ericssons, Grahns och Karlssons (2023, s.59-86) "Att analysera interaktion" har fungerat som kompletterande litteratur.

Efter publicering i DiVA kommer jag att radera transkriberingsprotokollen och ljudfilerna.

4.5 Analyismetod

Studien är av kvalitativ karaktär. Med hjälp av fokusgrupper syftar studien generera en ökad förståelse i ämnet och bidra med kunskapsunderlag till framtida undervisning. Den kvalitativa metoden syftar till att fördjupa sig i ett ämne. Studien empiriska material är information från

deltagarna, det underlag som de genererar kommer att ligga till grund för analysen (Lagerholm 2010, s. 30-32). Jag har använt mig av två fokusgrupper. Den ena fokusgruppen bestod enbart av killar, medan den andra fokusgruppen bestod enbart av tjejer.

Inledningsvis transkriberade jag datan. Jag inkluderade allt som var hörbart i ljudinspelning. Ibland tenderade deltagarna att prata samtidigt, vilket gjorde det omöjligt att uppfatta vad som sades. Vid enstaka tillfällen i transkriberingarna har jag markerat dessa sekvenser med ”*otydligt tal*”. Jag har transkriberat deltagarnas talspråk i linje med standardortografi relativt ordagrant. Men det finns tillfällen då jag har transkriberat deras uttal, även fast de i vissa fall uttalar orden fel. Exempelvis har jag transkriberat deltagare Es försök till att uttala ordet ”examination” ordagrant när han säger ”exklimation” (Exempel 14, rad 267). Eftersom jag fokuserar på innehållet har jag genomgående försökt förhålla mig till standardortografi, vid enstaka tillfällen har dock ord transkriberats som de uttalas – även fast de varit felaktiga. Detta motiverar jag eftersom det ger ytterligare implikationer om ungdomars språkbruk. Jag har använt interpunktion och versaler vid tillfällen då jag upplever att deltagarna skiftar mening eller att någon ny deltagare yttrar sig. Kommatecken har använts när deltagarna tar en kortare paus. Tre stycken punkter har använts när jag upplever att deltagaren ”funderar på vad den ska säga” eller att deltagarens mening blir avslutad av en annan deltagare.

Med hjälp av transkriptionerna kunde jag urskilja de utdrag som besvarade och/eller angränsade till studiens frågeställningar. Jag sökte efter innehåll som behandlade studiens frågeställningar, men även utdrag som påvisade något intressant som jag inte inledningsvis hade för avsikt att analysera. Jag började med att analysera transkriberingen av F1. Först läste jag igenom transkriberingen samtidigt som jag lyssnade på inspelningen. Detta gynnade min helhetsförståelse då ljudinspelning förstärkte kontexten med hjälp av deltagarens tonläge. När jag inledningsvis sonderade i mina transkriberingar, letade jag efter uttalanden där olika attityder yttrades. Jag letade efter ordval eller meningar som skulle gynna mina frågeställningar. Således sökte jag efter ord och meningar som behandlade följande områden: Attityder, killar, tjejer, ungdomsspråk, skillnader, slangord, identitet, motiveringar, likheter och skillnader. Med hjälp av ordval eller samtalsämnen kunde jag urskilja adekvata exempel på attityder som lämpade sig för min studie. Ordvalen eller meningarna som gjorde att utdraget valdes har fetstilsmarkerats i de olika exemplen.

Transkriberingen av F2 analyserades på samma sätt som F1. Jag läste transkriberingen samtidigt som jag lyssnade på ljudinspelningen vilket gynnade helhetsförståelsen. Samtidigt som jag lyssnade och läste, letade jag efter uttalanden där olika attityder yttrades. Jag letade efter samma ordval eller meningar som jag gjorde i F1s transkribering. Dessa ord eller meningar skulle gynna mina frågeställningar. Efter att jag hade hittat ord eller meningar som behandlade attityder till ungdomsspråket valdes de mest adekvata exemplen ut. Jag valde även exemplen som till viss del överensstämde med ämnen som F1 redan hade behandlat. Detta skulle gynna studiens jämförande del och diskussionen. Ordvalen eller meningarna som gjorde att utdraget valdes har fetstilsmarkerats i de olika exemplen.

Beträffande studiens jämförande del där jag ämnar att undersöka likheter och skillnader i uttryckta attityder till ungdomsspråk hade jag redan stoff från 5.1 och 5.2 att utgå ifrån. Jag ville dock ha mer material och gick således igenom mitt empiriska material ytterligare en gång. Som ett resultat av 5.1 och 5.2 hade jag redan etablerade samtalsämnen som jag visste att deltagarna hade behandlat. Jag använde delar av de redan etablerade temana, men jag tillskrev även nya teman som jag sedan försökte identifiera i transkriberingarna. När jag sökte efter likheter i de språkliga attityderna mellan könen letade jag efter utdrag som behandlade följande teman:

- Ungdomsspråket som situationsbundet.
- Hur utvecklas och befästs ungdomsspråket?
- Skillnader i ungdomsspråk.

När jag sökte efter olikheter i de språkliga attityderna mellan könen letade jag efter utdrag som behandlade följande teman:

- Språkliga skillnader mellan tjejer och killar.

I mitt sökande efter olikheter i de språkliga attityderna mellan könen valde jag enbart ett tema. Detta motiverar jag eftersom utdragens innehåll står ut från resten av utdragen. I jämförelsen identifierar jag attityder från F2 som omedveten blir bekräftat i F1. Detta ansåg jag som intressant och valde att lägga störst fokus vid det.

4.6. Metodkritik

Per Lagerholm (2010) beskriver kvalitetsbegreppen validitet och reliabilitet i

“Språkvetenskapliga uppsatser”. Validitet avser studiens förmåga att undersöka det den ämnat att göra. Denna studie syftar till att undersöka gymnasieungdomars attityder till ungdomsspråk. Studiens resultat grundar sig i det empiriska material som insamlats. Det empiriska materialet består av samtal i fokusgrupper där deltagarna är gymnasieungdomar. I fokusgrupperna samtalar deltagarna om ungdomsspråk. Reliabilitet åsyftar studiens tillförlitlighet (Lagerholm 2010, s. 30). Jag är medveten om att den data som ligger till grund för min analys är relativt begränsad, men den påvisar ändå adekvata intentioner för det genomförda urvalet.

Synneve Dahlin-Ivanoff och Kristina Holmgren redogör för vad som gör en studie tillförlitlig. Begreppet kan fördelas i följande kategorier: "trovärdighet, pålitlighet och överförbarhet" (Dahlin-Ivanoff och Holmgren 2017, s. 81) .

1. Trovärdighet

Det förstnämnda begreppet avser hur väl studien speglar verkligheten. Graden av trovärdighet stiger gradvis i samband med antalet fokusgrupper. I och med att fler fokusgrupper genomförs kan således fler individers tidigare kunskaper inhämtas. Denna studie utgörs av enbart två fokusgrupper. Jag är medveten om hur sammansättningen av enkönande grupper kan tänkas påverka samtalen och resultatet. Troligtvis upplever sig deltagarna mer trygga i att diskutera det motsatta könets språkbruk utan att någon av det könet kan opponera sig. Samtidigt hade blandade grupper kunnat leda till mer nyanserade diskussioner, men med kursens tidsomfång i åtanke blev det smidigare att göra grupperna homogena. Det innebär att det inte går att dra några långtgående slutsatser över resultatet, men studien belyser implikationer och urvalet är representativt för studiens ändamål (s. 81).

2. Pålitlighet

Vidare beskrivs pålitlighet som en viktig hörnsten i uppsatsen. Termen betecknar i vilken utsträckning studiens material och process finns tillgänglig. Genom att möjliggöra transkriberingarnas tillgänglighet, visar jag hur studiens resultat är baserat på det empiriska materialet och inte för egen vinning. Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017) stadgar fyra förhållningssätt i syfte att öka studiens pålitlighet. “[...]om förutsättningarna för genomförandet av sessionerna är desamma inom samma studie” (2017, s.83).

Förutsättningarna har varit snarlika, men absolut inte identiska. Fokusgruppen som bestod av killar hade jag, innan studiens genomförande, undervisat i Svenska 1. Under studiens tidslinje fanns dock ingen beroendeställning i relation till deltagarna. Som ett resultat av det, hade jag redan etablerade relationer till gruppdeltagarna. Troligtvis ledde detta till en bekvämare

samtalssituation för de manliga deltagarna. Jag hade dock inte interagerat med fokusgruppen som bestod av tjejer. Således finns det ojämlika förutsättningar mellan fokusgrupperna. I syfte att sammanfatta samtalen i fokusgrupperna avslutades både F1 och F2 med en summering. Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017) skriver att "[...]om varje fokusgrupp avslutas med en summering med möjlighet för deltagarna att ge ytterligare perspektiv" (s. 83). I transkriberingarna går det att utläsa hur varje fokusgrupp avslutades med en summering. Jag transkriberade det empiriska materialet i syfte att urskilja gynnsamt underlag till mina frågeställningar. Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017) menar att studiens pålitlighet gynnas "[...]om diskussionerna transkriberas efter avslutad fokusgrupp" (s. 83). Varje fokusgrupp och dess diskussioner har transkriberats. Studiens pålitlighet renderas "[...]om var och en av forskarna som deltagit i fokusgruppen gör en egen analys av materialet innan en gemensam analys görs" (s. 83). Då studien enbart tillskrivs Vilhelm Abrahamsson, faller idén om att någon annan författare ska analysera materialet åt mig.

3. Överförbarhet

Slutligen diskuterar Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017) fokusgruppens tillförlitlighet i form av dess överförbarhet. Begreppet avser förmågan studiens resultat har att fungera i liknande kontexter. Då urvalet av deltagare är tänkta att representera individer som brukar ungdomsspråk, kan studiens resultat appliceras i mer eller mindre utsträckning på liknande grupper av ungdomar. Jag är även medveten om att majoriteten av mina deltagare har invandrabakgrund.

5. Resultat

I detta avsnitt redovisas studiens resultat. Det empiriska materialet som ligger till grund för studien är samtal i två fokusgrupper. Deltagarnas namn är pseudonymiserade i transkriptionerna. Kapitlet redogör inledningsvis för båda gruppernas definitioner av *ungdomsspråk*. Vidare presenteras attityder till ungdomsspråk som kom till uttryck i både F1 och F2. Slutligen presenteras likheter och skillnader i attityder mellan F1 och F2. I transkriptionen betecknas intervjuaren med V.

5.1 Definition av ungdomsspråk

Inledningsvis behövde jag och F2 vara överens om definitionen av “ungdomsspråk”. I exempel 1 går det att utläsa Nationalencyklopedins definition av “ungdomsspråk”. Deltagarna tycks även godkänna och kunna relatera till definitionen.

Exempel 1: F2 - Definition

- 18 V Och NE menar att ungdomsspråk är den sammanfattande benämningen på
19 det samtalsspråk som används av ungdomar i tonåren, framförallt i
20 samtal med jämnåriga.
- 21 Hur tänker ni kring den **definitionen**?
- 22 M Ehh...
- 23 V Känns det som att den överensstämmer med er uppfattning om
ungdomsspråket?
- 24 S Ja, ungefär. Alltså **jag ser ungdomsspråk** som att man anpassar
25 språket efter vilka man pratar med. Typ ens omgivning.
- 26 C Mm, exakt.
- 27 S Och ungdomar använder ju ganska liknande språk när de pratar med
28 varandra.

I exempel 1 framgår det att F2 definierar ungdomsspråk som något rörligt. Enligt S i F2, är ungdomsspråket kontextbundet. Det är kontextbundet till den grad att ungdomar anpassar språket till mottagaren. Gruppen fann Nationalencyklopedins definition som godtagbar, vilket kommer till uttryck på rad 24. Således menar F2 att ungdomsspråket kommer främst till uttryck och nytta i samtal med jämnåriga eller personer inom samma åldersspann.

Inledningsvis behövde även intervjuaren och F1 vara överens om definitionen av “ungdomsspråk”. Precis innan exempel 2 har intervjuaren läst Nationalencyklopedins definition av “ungdomsspråk”.

Exempel 2. F1 - Definition

36	T	Jag... Jag... Jag tror ungdomsspråk är mer såhär en enklare
37		variation av språket som man använder.
38	V	Okej..
39	T	Med sina kompisar
40	V	Och det är främst i samtal med jämnåriga som man pratar
41		ungdomsspråk?
42	E	Det beror på jämnårig. Det är främst... ja, faktiskt
43		jämnårig. och det beror på vilken relation du har med
44		den personen.
45	V	Okej. Hur menar du då med “relation”?
46	E	Alltså om det är en viktig typ... alltså vad ska jag säga.
47		En “inspelning” eller någonting. Ja, då använder vi...
48	M	Jag vet
49	E	Det finare svenska språket.

I exempel 2 menar T att språket som ungdomar använder är förenklat. Ungdomsspråket används i samtal med sina kompisar som har liknande ålder. Deltagaren menar också att relationen till samtalspartnern är av vikt. De kan prata ungdomsspråk med sina vänner (rad 38), men när det rör sig om mer formella situationer, som till exempel en inspelning, då hävdar både M och E att “det finare svenska språket” används (rad 42 och rad 48).

Informanten E menar med “inspelning” troligtvis fokusgruppen. Deltagarnas anpassade språkbruk märks inledningsvis i samtalet, men desto längre tid som går ju mer vardagligt blir språkbruket.

5.2 Killars attityder till och användning av ungdomsspråk

Utdragen under denna rubrik representerar vilka olika attityder som kom till uttryck i F1. Temena som presenteras är induktivt rekonstruerade ur mitt material under analysen. Här presenteras utdrag från F1 där attityder till ämnen som jag valt att benämna som följande:

- Slangord

- Attityder till ungdomsspråk
- Varför ungdomsspråk?
- Tolkningsföreträde
- Ungdomsspråket som en identitetsmarkör

I samtalen uttrycktes flera olika exempel på ungdomsspråk och slangord. Exempel 3 illustrerar hur M och E dels resonerar med och om ungdomsspråk.

Exempel 3. F1 - "Yani", "bermil", "bror"

149	M	Jag fattar vad du menar yani , jag vet inte vad du menar
150	E	Jag fattar. De använder också ett annat slang. Alla har sitt
151		egna, alltså...
151	V	Kan ni ge något exempel på slang som ni använder i er vänkrets?
152	E	Bermil
153	M	Bror

I exempel 3 diskuterar deltagarna olika exempel på slang. På rad 149 använder M ett slang när deltagaren säger "Jag fattar vad du menar yani". Ordet *yani* betyder "typ, liksom, du vet" (Loudiyi, 2023, s 3). På rad 150 menar "E" att användandet av slang skiljer sig beroende på vilken bakgrund och vilka intressen personerna har. Han syftar i det här fallet på en tidigare konversation i F1 där vi hade diskuterat skillnader i språkbruk mellan ungdomar med invandrarbakgrund och ungdomar som är intresserade av "Epa-traktorer". Således menar deltagaren att ungdomsspråkets innehåll varierar mellan ungdomsgrupperna. Vidare menar deltagarna E och M att *bermil* och *bror* är exempel på slang som ungdomar använder.

Exempel 4 ger en bild av vad deltagare från F1 tycker om ungdomsspråk. Deltagarna diskuterar inledningvis ordet "yani" och hur det passar i alla sammanhang. Diskussionen mynnar dock ut i meningsskiljaktigheter.

Exempel 4. F1 - Attityder

189	V	Vad är det som... Varför tror ni att det är så, varför, varför används ordet
190		"yani"?
191	E	Hahaha
192	O	Det passar till allt
193	V	Jaha? Okej...

194 M Så när man ska förklara någonting
 195 E Yani, nej men bror
 196 T Ja, nu sa du *yani* till exempel.
 197 M Så är det på nu och riktigt
 198 V Så du gjorde det utan att ens tänka på det
 199 E Det sitter i hjärnan. Hjärnan har små kapslar nästan kan man säga
 200 T Kapslar säger du...
 201 M Fortsätt ((sarkastiskt))
 202 E Och dom drar in alltså massa information, kan du hålla käften?! Har du
 203 silvertejp med dig eller?

Deltagarna i exempel 4 menar att vissa slanguttryck kommer naturligt och undermedvetet i samtalen. Detta exemplifieras på rad 194 och bekräftas på rad 195. Deltagarna hävdar även att uttrycket *yani* kan användas i flera sammanhang, men exempelvis när något ska förklaras. Rad 198-201 gestaltar deltagarnas jargong. Deltagare E försöker förklara ett fenomen och blir sedan ifrågasatt och häcklad av deltagarna T och M. Som en respons på beteendet av deltagarna T och M ber deltagare E dem att "hålla käften" (rad 202). Slutligen frågar han mig om jag har med mig silvertejp (rad 203).

Exempel 5 ger oss en bild av hur ett specifikt språkbruk hjälper deltagarna att förstå varandra. Det signalerar även att deltagarnas ungdomsspråk är situationsbundet.

Exempel 5. F1 - Varför ungdomsspråk?

116 V Aha... okej. R, hur tänker du, **vad ungdomsspråket har för betydelse...**
 117 R Jag håller med T, eftersom **dagens ungdomar förstår bättre** vad man menar
 118 om man pratar ungdom... alltså den
 119 V Aha... okej?
 120 R Ehh... vad ska jag säga... slang, ungdomsspråk
 121 V Mm...
 122 R Än... om jag... om jag till exempel har en vän och jag pratar med han på det fina
 123 svenska sättet
 124 V Ja...?
 125 R Så kommer han inte förstå mig

"R" menar i detta exempel att ungdomsspråket används som en språklig brygga mellan ungdomar. Ungdomar förstår mycket bättre om samtalspartnern använder sig av uttryck som

är vedertagna inom ungdomsspråket. På rad 122 och 124 menar "R" att det "fina svenska sättet" inte fungerar som språkbruk i hans umgängeskrets. Han menar istället att ungdomsspråket förenklar deras kommunikation genom att exempelvis använda slang. Detta genererar en effektiv kommunikation, enligt "R".

Exempel 6 illustrerar hur deltagarna betraktar sitt språkbruk som en etnisk egendom. Språket beskrivs tillhöra människor med en viss sorts bakgrund.

Exempel 6. F1 - Tolkningsföreträde

- 630 M Vad heter det, svenskar, också som pratar väldigt såhär, på ett
631 väldigt slangigt sätt och så vidare. Alltså svenskar som är födda i
632 Sverige och sådär, och pratar på ett väldigt slangigt sätt. Så, de har
633 blivit lite mer, hur säger man... man kallar dem för
- 634 **hobbyblattar**, bara för att de använder ord som...
- 635 T De har blivit influerade av... (andra kulturer)
- 636 M Exakt!
- 637 M Fattar du, för oftast är det blattar som pratar på det sättet. Som,
638 som med slang och sånt där, fattar du? Sen om en svensk hade vilja
639 göra det, då hade han blivit kallad "hobbyblatte".
- 640 V Mhm? Så du upplever att ungdomar med invandrabakgrund använder och
641 skapar ungdomsspråk i större utsträckning än vad...
- 642 M ... svenskar, tycker jag i alla fall
- 643 T: En viss ungdomsspråk

Deltagarna diskuterar vad som sker när en etnisk svensk använder slangord som härstammar från förorten. När detta sker, får personen epitetet "hobbyblatte". Ordet betecknar resultatet av att en etnisk svensk försöker efterlikna en person med invandrabakgrund i sitt sätt att tala. Den etniskt svenska försöker imitera personen med invandrabakgrundens identitet. På rad 634 menar "M" att en viss typ av ungdomsspråk tillhör personer med invandrabakgrund. Således erhåller de ett tolkningsföreträde och de andra får förhålla sig till det. Rad 636 menar "M" att ungdomar med invandrabakgrund använder och skapar ungdomsspråk i större utsträckning än vad etniska svenskar gör. Dock är "T" tydlig med att det är en viss typ av ungdomsspråk som ungdomar med invandrabakgrund skapar och förvaltar.

I exempel 7 redogör M för hur hans språkbruk är anpassningsbart beroende av vem samtalspartnern är. Han menar att det finns en idé om att han kan skifta språkbruk, medan etniskt svenskar inte har samma förmåga (rad 303-304).

Exempel 7. F1 - Ungdomsspråket som en identitetsmarkör

300 M Till exempel... hur ska jag förklara... om jag möter en person som är
301 M väldigt svensk och pratar på, inte det sätt som jag pratar på... om

302 M du fattar vad jag menar?

303 V Mm

304 M Om jag inte använder ord som *yani*, *bror* och sådana ord. Jag kan ju
305 **anpassa** mig till det sätt han pratar på också, för jag kan ju båda
306 M Då bör jag anpassa mig till hans, för jag förstår hans och han förstår
307 inte mitt
308 T Och att han ska känna sig såhär mer...

309 M ...trygg

Exempel 7 redogör informanten M för vad som händer om han möter en person som inte delar samma språkbruk som han själv. När detta sker har han möjlighet att skifta språkbruk i större utsträckning än vad samtalspartnern har. De går in i samtalet med två olika identiteter, men genom att skifta språkbruk hamnar de på samma språkliga plan. Detta gör, enligt T och M (rad 307-308) att personen kommer känna sig mer trygg.

I exempel 8 resonerar M kring vad han tror vuxna tycker och tänker om han och hans vänners språkbruk. Det blir tydligt att deras språkbruk är ett sätt att markera ålder.

Exempel 8. F1 - Ungdomsspråket som en identitetsmarkör.

206 V Vi kan gå vidare. Vad tror ni att, eller hur upplever ni vad vuxna
207 tycker om ungdomsspråket?

208 M Mm... Vissa... Eller väldigt många vuxna tycker inte om det för dom
209 använder inte det själv
210 V Och hur kommer det sig att man, dom inte kan använda det, tycker du?

211 M **Dom förstår sig inte på det**, tror jag...

212 V Mhm

213 M De förstår sig inte på det... Som hur dom växte upp. De var inte så
214 vana med på sättet vi pratar med det. På samma sätt när vi blir äldre
215 och vi säger vi blir kvar i Sverige. På det sätt de börjar prata,
216 kommer vi knappt fatta.

Av exempel 8 kan vi se att ålder samverkar med individens identitet. M inleder (rad 208) sitt resonemang med att hävda att vuxna inte gillar ungdomars språkbruk då de inte själva använder den typen av språkbruk. Detta eftersom de inte förstår sig på det (rad 211). Med hjälp av ungdomsspråket kan M och hans vänner markera deras ålder och identitet. Språket fungerar således som en generationsmarkör. M spår även en framtid (rad 213-216) och menar att när de blir äldre kommer de troligtvis inte förstå sig på den generationens ungdomsspråk. Således menar M att ungdomsspråket är starkt förankrat i generationer.

5.3 Tjebers attityder till och användning av ungdomsspråk

Samtalen under denna rubrik representerar vilka olika attityder som kom till uttryck i F2. Temena som presenteras är induktivt rekonstruerade ur mitt material under analysen. Här presenteras utdrag från F2 där attityder till ämnen som jag valt att benämna som följande:

- Effektiv kommunikation
- Slangord
- Ungdomsspråket som en identitetsmarkör
- Språklig inflation

I exempel 9 diskuterar deltagarna C och S ungdomsspråkets styrkor. Även om innehållet är relativt begränsat, är dessa argument återkommande i F2.

Exempel 9: F2 - Exempel på effektiv kommunikation

98	V	Kan du ge något exempel på något förkortat ord som gör att det
99		underlättar ditt sätt att kommunicera?
100	C	Alltså till exempel "Powerking" säger vi typ "PK" till.
101	V	Aa okej.. det ska gå for(t)... finns det någon idé om att när det går
102		fort då är det effektivt, man hinner säga mycket säga mycket på... (kort
103		tid).
104	S	Ja! Ungdomar gillar att göra det enkelt. Typ såhär, vill jag att M ska
105		skynda sig? Då säger jag inte "Ja, men kom, skynda dig". Jag måste...
106		(säga): "Jalla då!"

Exempel 9 belyser två exempel där deltagarna i F2 menar att ungdomsspråket leder till effektiv kommunikation i vardagen. På rad 99 beskrivs det hur en energidryck förkortas till två bokstäver. Detta motiveras och utvecklas på rad 101, där S hävdar att ungdomar har en tendens och förmåga att förenkla språket. S utvecklar resonemanget om att ungdomar uppskattar effektiv kommunikation. I syfte att uppmana en vän att skynda sig eller att öka tempot används det arabiska ordet *jalla* vars betydelse syftar till att någon eller något ska skynda (SVD, 2017, s 1).

I exempel 10 redogör S, I och M för olika ungdomsspråkets olika användningsområden. Innan konversationen i exempel 10 hade jag läst "Insändare till fråga 2" (Bilaga 3). I texten raljerar skribenten med ungdomars överanvändande av ordet "liksom".

Exempel 10: F2 - "Yani" och "liksom".

- 183 S Så, som sagt, pratar jag med en lärare då säger jag liksom. **Pratar jag**
184 **med vänner, yani.** Också yani använder man ju jätteofta hemma till
185 exempel, i sitt moderna språk.
- 186 Eller...
- 187 I **Jag använder liksom mycket på presentationer, för att jag inte kan**
188 **lägga yani.**
- 189 För att "liksom" det låter liksom.. ja... Om jag lägger "yani", det är
190 liksom att jag pratar med min vän. Men om jag lägger "liksom". Det
191 låter lite mer svenskt ut liksom.
- 192 M Jag tror det låter mer formellt för oss.
- 193 I Ja, exakt. Det känns liksom mer formellt av. Liksom när jag gjorde
194 presentationer till svenska. Jag använder mycket "liksom". Mer "yani"
195 för liksom. Och när jag säger "yani". Det är ändå svensk.
196 Svenskalektionen.

Efter att deltagarna fått ta del av insändaren, ställde de sig relativt skeptiska till överanvändandet. De menade istället att ordet *yani* hade en starkare verklighetsförankring. Ordet betyder "typ, liksom, du vet" (GP, 2023, s 3). Deltagarna i F2 menar att orden *yani* och "liksom" har en synonym betydelse, men de har olika användningsområden. De uppfattar ordet "yani" som mer informellt och används således i samtal med ungdomar eller människor med liknande bakgrund. Begreppet *liksom* uppfattas som mer formellt och kan enligt deltagarna således användas i exempelvis muntliga presentationer.

Nedan kan vi läsa hur deltagare L betraktar sitt språkbruk som en identitetsmarkör. Att fokusgruppsdeltagaren L betraktar sitt språkbruk som en identitetsmarkör, ses nedan i exempel 11 där L menar att språkbruket är en del av ens identitet (Rad 47).

Exempel 11. F2 - Ungdomsspråket som en identitetsmarkör.

- 45 L **Alltså sättet vi pratar liksom.** Det är inte bara liksom, att prata med
46 munnen. Utan vi visar ju med kroppsspråk.
- 47 V Mhm?
- 48 L **Så det blir ju en del av ens identitet, liksom sättet man pratar. Alla**
49 **pratar ju olika men ändå på samma sätt. Det beror på vart man kommer**
50 **ifrån.**
- 51 Till exempel vilken samhällsgrupp man tillhör eller vilket område man
52 bor i.

Exempel 11 illustrerar hur en informant betraktar sitt språk som en identitetsmarkör. Med hjälp av det språkbruk personen använder kan det både stärka det dels sin egen identitet, men hjälper även omgivningen att förstå vilken identitet hon har. L hävdar även att kroppsspråk

underlättar hennes språkbruk. Den språkliga identiteten är även beroende av personens bakgrund eller nuvarande socioekonomiska status.

I exempel 12 beskriver S hur hennes mamma reagerar när religiösa ord överanvänds eller används i fel syfte.

Exempel 12. F2 - Språklig inflation

- 258 S Det här kanske leder in på nästa fråga. Men det kanske det vi ska ta
259 nu. Men till exempel, jag tror att sättet som vuxna ser på
260 ungdomsspråket. Alltså ord.
- 261 Till exempel vi säger nu. **Vi ungdomar använder walla hur som helst i**
262 **våra meningar.** Walla har en ganska stor betydelse egentligen, men man
263 använder den alltså inte lika
- 264 seriöst, i sina meningar. Och till exempel min mamma, när hon hör mig
265 prata och jag lägger in walla, yani och allt sånt där. Då hon säger
266 det på lite så här annat sätt. Och
- 267 jag tror inte hon tycker om, alltså så mycket hur vi ungdomar
268 pratar ,**för att hon tycker att vi inte tar ord som egentligen har**
269 **större betydelse på allvar** och det kan förstöra liksom hur vi ser på
270 saker. Förstår ni?
- 271 L Aa
- 272 S Exakt. Alltså walla har ju en stor betydelse inom Islam.
- 273 Använder man det för ofta och andra börjar använda det som om det inte
274 vore någonting. Det kan ju förstöra hur folk ser på till exempel Islam
275 och ordet walla.

I exempel 12 resonerar deltagarna om ordet *walla* som är vanligt förekommande bland ungdomar och deras språkbruk. Informanten S menar att hennes mamma ibland kan bli irriterad på att ungdomar överanvänder det religiösa ordet *walla*. Detta är något som båda deltagarna S och L håller med om. Genom att fler ungdomar använder det, utan att veta dess egentliga betydelse, menar S att ordets betydelse kan reduceras. De är även oroliga över att det kan ha en negativ påverkan på Islam. Även detta ord är inlånat från arabiskan och betyder “på gud”. Du lovordar att det du säger är sant och du säger det i Guds namn (Svensson, 2021, s. 1).

5.4 Likheter i de språkligt uttryckta attityderna mellan killar och tjejer

Inledningsvis kommer likheter som identifieras mellan F1 och F2 att presenteras. Temena som presenteras är induktivt rekonstruerade ur mitt material under analysen. Här presenteras utdrag från F1 och F2 där attityder till följande ämnen diskuterades:

- Ungdomsspråket som situationsbundet
- Hur utvecklas och befästs ungdomsspråk?
- Skillnader i ungdomsspråk

I exempel 13 diskuterar deltagarna L och S från F2 situationer där ungdomsspråket inte är lämpligt.

Exempel 13: F2 - Språket som situationsbundet

285	L	Till exempel. Vi kan liksom typ söka jobb i den här åldern. Eh... ska vi typ
286		gå till en intervju till exempel, eller bara så här skicka in ett cv, eller
287		ett personligt brev... så kan vi inte direkt skriva walla jag är fett bra på
288		det här.
289	V	Mm
290	L	Det funkar inte så, för de kommer tänka: Vad menar de?. Det ska vara
291		väldigt formellt . Därför kan det krocka lite. Så vi måste såhär anpassa
292		oss till den personen vi pratar med, även fast vi pratar på ett speciellt
293		sätt.
294	V	Tidigare pratade vi om att ungdomsspråk var ett sätt att visa vem man var,
295		och att det är en identitetsmarkör. Varför kan man inte visa vem man är på
296		en anställningsintervju?
297	S	Folk kan se dig till en lägre nivå. Till exempel, på jobbintervjun, kanske
298		man ser dig som, aa men du har inte... man märker att du sättet du pratar, du
299		har inte bott i sverige och sen kanske du inte är lika erfaren i det här
300		jobbet som någon annan skulle ha varit.

F2 menar i exempel 13 att ungdomsspråket inte är gångbart i alla situationer. De exemplifierar med jobbintervjun. Deltagare L hävdar att det vore orimligt att använda sig av ungdomsspråk under en anställningsintervju. För det första menar L att personen skulle troligtvis inte förstå vad hon menar. Vidare uppfattar deltagarna en sådan kontext som väldigt formell, således fungerar inte deras vardagliga språkbruk. Deltagarna resonerar om hur deras vardagliga språkbruk kan krocka med den formella situationen. Således behöver deltagarna anpassa sitt språk under en sådan situation, annars riskerar språkbruket att resultera i en stämpel. Deltagare S menar på rad 289 att ungdomsspråket medför flera fördomar och stereotyper, därav bör språket anpassas åt det mer formella under en jobbintervju.

I exempel 14 försöker deltagare E ge ett exempel på en situation där ungdomsspråket inte är lämpligt. Deltagare M tar ordet ifrån honom och ger istället sin syn på saken.

Exempel 14: F1 - Språket som situationsbundet

263 V Mmm, okej jag fattar... om vi går vidare till nästa fråga. I vilka **situationer** är
 264 det inte okej att använda ungdomsspråk? Eller är det okej att använda ungdomsspråk
 265 i alla situationer?

266 M Nej nej...

267 E **Under en exklimation**

268 M Du kan vara tyst (till E)

269 M Säg att du är i rätten. Okej? Säg att du är i rätten, du pratar med domaren? Du
 270 fattad vad jag menar: åklagare och alla de här grejerna?

271 V Mhm

272 M Då kan man **inte börja säga yani** och såna grejer. Då måste man vara **saklig**. Klar,
 273 vad heter det... vårt sätt att prata på är inte jättesakligt, fattar du ?

274 V Nähe okej

275 M Och det är inte jätte... **punktligt** om du förstår vad jag menar. Lite mer... slangigt.
 276 menar?

277 Det är bara vi som snackar det, som fattar på det mer, fattar vad jag

Även F1 betraktar ungdomsspråket som situationsbundet. Deltagare E försöker att ge ett exempel på rad 265 men blir snabbt avfärdad av deltagare M. Deltagare E menar på rad 265 att ett examinationstillfälle (här transkiberat som deltagaren uttalar det) inte är en lämplig kontext att använda ungdomsspråk i. Deltagare M hävdar istället att en rättegång inte lämpar sig för deras vardagliga språkbruk. Deras slanguttryck hade inte lämpat sig för en sådan formell kontext. Deltagare M menar att ungdomsspråket tillhör ungdomarna och deras språkbruk lämpar sig inte i konversationer med andra, speciellt inte i situationer av mer formell karaktär.

Både F1 och F2 menar att ungdomsspråket är situationsbundet. F1 använder sig av examinationstillfällena och en rättegång som exempel på situationer där ungdomsspråket inte är gångbart. F2 anser att en anställningsintervju är ett exempel på en situation där ungdomsspråket inte kan användas. Både exempel 13 och 14 illustrerar hur deltagarna betraktar ungdomsspråket som ett språkbruk där kontexten och omgivningen är av betydelse för dess acceptans och gångbarhet.

Nedan diskuterar deltagarna E, M och T hur ungdomsspråk utvecklas och slanguttryck befästs. Här har jag frågat deltagare E om han kan rangordna vilka faktorer som har störst påverkan på ungdomsspråket.

Exempel 15: F1 - Hur utvecklas och befästs ungdomsspråk?

- 389 E **Alla kommer från ett annat språk!** Sen gör de om det, sen kommer det till
 390 **musiken** för **rapparna** använder det, en rappare använder det sen tänker en annan
 391 "jag ska också börja säga så". Sen kommer det till **sociala medier**, sociala
 392 medier... för... var producerar de ut musiken?
- 393 M På sociala medier!
- 394 E (Bekräftar) Sociala medier! Så vart ser du det? På sociala medier!
- 395 M Från grunden, grunden. Kommer det från kulturella och.. folk, när de lyssnar på
 396 rapparna, tror de ju säkert, att det är rapparna som kom (orden), det är ju
 397 inte så? De har säkert tagit det från arabiska
- 398 T Nu, tänker vi jag bara på, vad heter det... så här kulturella. Men, de som bor i
 399 landet, de använder så här annan sorts, vad heter det, slangord

Deltagare E menar att alla uttryck och slangord härstammar från ett annat språk eller kultur. Artister, framför allt rappare, använder dessa uttryck i sin musik. Ungdomar lyssnar sedan på deras musik, för att sedan sprida och konsumera den via sociala medier. Deltagare M håller med om detta fenomen, men vill understryka att majoriteten av slangorden kommer från andra språk, till exempel arabiska. Deltagare T poängterar dock att ungdomar som kommer från landsbygden använder ett annat slags ungdomsspråk med varierande slangord.

Nedan diskuterar deltagarna M, L och S hur ungdomsspråket utvecklas och befästs.

Exempel 16. F2 - Hur utvecklas och befästs ungdomsspråket?

- 73 M Så det beror på vad vad vi tittar och vad vi gör i vårt liv.
- 74 L Till exempel..
- 75 M Om jag pratar med dig. Och du pratar med mig. Till exempel du lyssnar bara på
 76 **rapmusik**. Jag gör inte det. Det finns en liten grej hos oss. Men vi pratar
 77 framåt på samma sätt.
- 78 S **Intressen**, precis.
- 79 L Och sen... det finns ju vissa svenskar. Som är uppvuxna... i ett. Aa, vi säger
 80 orten.
- 81 Så då har ju de, deras... hur de pratar påverkats runt människor runt omkring dem.
- 82 För det finns ju också invandrare som, som är uppvuxna i ett jättesvenskt
 83 område.
- 84 Och så pratar de jätte såhär **formell** och **fin svenska** eller typ sådär...
- 85 V Mm. Varför tror du att det kan vara så för?
- 86 L Man **påverkas** jättemycket av **omgivningen**.

I exempel 16 synliggörs ytterligare en likhet mellan F1 och F2. Deltagarna i F2 menar att det vi tittar på (film, serier, sociala medier etc.) påverkar hur vi pratar. Detta är ett exempel på ett

val människor gör, men även andra val kan påverka vårt språkbruk. Deltagare M menar att ens musikval påverkar språket. Även ens intressen påverkar ungdomsspråket. Exempelvis kan rapmusik vara ett intresse och då använder du språkbruket som artisten använder sig av. Slutligen gör deltagare L en jämförelse mellan en etnisk svensk som är uppvuxen i ett invandrarområde och en person med invandrarbakgrund som är uppvuxen i ett etniskt svenskt område. Deltagare L menar att personen kommer att använda det språkbruk som ens omgivning använder sig av. Hennes resonemang mynnar ut i att personer med invandrarbakgrund i det etniskt svenska området kommer samtala i mer formell karaktär, medan den etniskt svenska personen som växer upp i ett invandrantätt område kommer använda deras språkbruk.

Både exempel 15 och exempel 16 visar hur deltagarna har bestämda uppfattningar om hur ungdomsspråket utvecklas och befästs. Den tydligaste gemensamma nämnaren är musik, framför allt rapmusik. I denna musik används mycket slang och uttryck som ungdomarna hör och sedermera använder. Båda grupperna är också tydliga med att ens omgivning påverkar språkbruket. I deras diskussioner gestaltas en tydlig distinktion mellan ungdomsgrupper och deras språkbruk.

Exempel 17 visar vad deltagarna M, L och S tycker det finns för skillnader i olika sorter av ungdomsspråk.

Exempel 17. F2 - Skillnader i ungdomsspråk

- 26 M Nej, jag tror att ungdomsspråk kan **variera**. Till exempel... epa-människor
27 pratar på ett visst sätt...
- 28 L och S Aa!
- 29 M *otyddligt tal*... pratar på ett visst sätt.
- 30 V Hur menar du då? Kan du inte utveckla?
- 31 M För att på hur vi pratar, det påverkar mycket vem våra **förebilder**.. eller **vem**
32 **vi hänger med**. Det där påverkar mycket. Så om jag hänger med epa-raggare och
33 aldrig pratar om eh... bilar, så kommer jag alltså snabbt börja prata som de
34 gör.
- 35 M Men, om jag hänger med en person som kommer från förorten så kommer jag
36 direkt börja prata som de gör. Det beror på vem du hänger med. Så alla
37 ungdomar pratar inte heller så lika.

I exempel 18 redogör T för en annan sort av ungdomsspråk. Denna typ är dock främmande för honom. Uppdelningen av ungdomsgrupperna "ungdomar med invandrarbakgrund" och

“ungdomar som är intresserade av Epa-traktorer” är både synlig och återkommande i både F1 och F2.

Exempel 18. F1 - Skillnader i ungdomsspråk

- 434 T Jag tror det är mycket om **intresse** också
- 435 V Jaha?
- 436 T Om man är intresserad av bilar, som epa-kulturen har. Då kan man använda så här...
437 eh... slangord som... eh... tillhör såhär intresset om bilar.

Exempel 17 och 18 visar hur deltagarna är överens om att det finns en tydlig distinktion mellan deras ungdomsspråk och de andra (personer som är intresserade av Epa-traktorer). Således menar både F1 och F2 att ungdomars intressen påverkar vilket ungdomsspråk du använder dig av. Om du skulle börja intressera dig för Epa-traktorer, kommer du troligtvis att använda språkbruket. Intressen påverkar troligtvis din umgängeskrets, vilket i nästa led påverkar ditt språkbruk.

Exempel 19 inleds med att jag påbörjar en sammanfattning av det F1 hade diskuterat under sitt samtal (rad 548-552). I den sista meningen på rad 551 och 552 redogör jag för deras åsikt att ungdomsspråket kan skilja sig mellan könen.

Exempel 19. F1 – Sammanfattning och skiljaktigheter

- 548 V I den här fokusgruppen så har ni pratat om att ungdomsspråk kan man absolut inte
549 prata överallt, utan det finns situationer där det är mindre lämpligt att sig av
550 slang. Ni prata om, i jobbet, i en rättegång. Men det finns även olika typer av
551 ungdomsspråk, ungdomsspråken kan skilja sig mellan kulturer. Det kan skilja sig
552 mellan kön kanske...
- 553 V E, du håller upp pyttelite med handen... Inte jättestort mellan...?
- 554 E Dagens samhälle. **Det finns ingen skillnad på tjej och kille.** Och jag ser det som
att en tjej pratar likadant som en kille.
- 555 M Nja... jag håller inte riktigt med

Mellan rad 552 och 553 opponerar sig deltagare E och gör en handgest som signalerar att han inte håller med om det jag säger. Jag bekräftar detta på rad 553 och undrar om han vill utveckla sin handgest verbalt. På rad 554 menar deltagare E att han inte ser någon skillnad i språkbruket mellan könen i dagens samhälle. Han är även tydlig med att det är tjejer som har anammat killarnas språkbruk, inte tvärtom. Avslutningsvis menar deltagare M på rad 555 att han inte håller med om påståendet som deltagare E presenterat. Även i exempel 20 går det att tyda hur delar av F2 betraktar språkbruket mellan tjejer och killar som snarlikt. På samma sätt

som i exempel 17 menar deltagare I att det inte längre finns någon skillnad i hur killar och tjejer använder ungdomsspråk.

Exempel 20. F2 – Killar och tjejers språkbruk

452 I **Nu alltså, 2023**, om man tänker efter **det är inte så där, så där stor skillnad** att
453 man ja, jag kollar på "hon är en tjej för hon pratar sådär", "du är en kille för
454 du pratar sådär". Jag tycker liksom nu är det har blivit vanligare att både
455 tjejer och killar använder orden, samma ton. Det kan finnas småskillnader, men
456 man märker inte dem, men om man kollar för länge sedan... länge längesen, alltså
457 jättelängesen.
458 M Typ 2019
459 I Ja, då man märker lite **skillnaden**

460 S Jag håller med jättemycket det I säger. Än idag, det finns inte så jättestor
461 **skillnad**. Det finns ju skillnad som så här etnicitet och sånt. Men jag känner
462 själv typ vi, vi pratar lite likt **killar**. Alltså, ibland kan jag känna, när jag
463 hör killar prata och när jag tänker på hur vi pratar, jag känner att det är
464 ganska lika. Hur man anpassar alla ungdomsspråk nu idag? Inte alla, men de flesta
465
466 L Är det inte i **killars natur**...? Ja, alltså typ... om du tänker lite när de...
467 kollar man på killar, alltså typ. Det är typ studier, kan vara lite mer, de löser
468 konflikten med att slåss medan tjejer kan lösa konflikten med att prata.

På rad 452-453 menar deltagare I att språkbruket du använder inte avslöjar vilket kön du har. Istället hävdar deltagare I att det blir allt vanligare att killar och tjejers språkbruk låter likadant, både sett till ordval och tonfall. Vidare visar utdraget hur deltagare M och I menar att det har funnits en skillnad mellan könen (rad 455-459). Fortsättningsvis håller deltagare S med om föregående resonemang, men vill ändå understryka att språket kan skilja sig åt beroende på vilken etnicitet individen har (rad 460-461). Avslutningsvis menar deltagare L på rad 466-468 att hon har läst någon studie som visade att män är mer benägna att lösa konflikter med våld, medan tjejer kan lösa konflikten med att prata.

5.5 Olikheter i de språkligt uttryckta attityderna mellan killar och tjejer

Nedan kommer de skillnader som identifieras i de språkliga attityderna mellan pojkarna och flickorna att presenteras. Temat som presenteras är induktivt rekonstruerade ur mitt material under analysen. Här presenteras utdrag från både F1 och F2 där attityder till följande ämne diskuterades:

- Språkliga skillnader mellan tjejer och killar

Exempel 21 illustrerar deltagarna S, M och L uppfattning av killars språkbruk.

Exempel 21. F2 - Språkliga skillnader mellan tjejer och killar

446 V Finns det några **språkliga skillnader** mellan **tjejer och killar** beträffande just
447 ungdomsspråk?

448 S Ja

449 M Ja

450 L Vi sa ju till exempel, eller jag skulle kunna säga, **killar är mer aggressiva...**

451 V Okej

452 L ...när de såhär pratar, alltså det är betydligt mycket mer, alltså såhär rörelser,
453 höjer rösten mer, och ser typ arga ut.

Deltagarna i F2 menar i exempel 21 att killars ungdomsspråk kan uppfattas som aggressivt. Detta kommer till uttryck genom att killar tenderar att höja rösten, röra på sig samtidigt som pratar eller att de uppfattas som arga i sitt språkbruk. Detta går att urskilja i exempel 3 när deltagare E ber deltagare T "hålla käften".

I exempel 22 bekräftas diskussionen i exempel 17 när deltagarna E, T och R blir irriterade på varandra.

Exempel 22. F1- Språkliga skillnader mellan tjejer och killar

416 E Alltså. För kriminella, de kommunicerar på ett helt annat sätt. De pratar om helt
417 andra grejer...

418 E **alltså sluta fucking jiddra, snart kommer jag skjuta dig** (till T).

419 Lyssna! Kriminella...

420 T Han, där har vi

421 E Nej, men har suttit och tagit det

422 R Om du inte kan sluta, gå ut mannen

423 E Gör du såhär, då det räcker...

Till kontexten i exempel 22 bör läsaren veta att deltagare T irriterar deltagare E när han ska förklara ett fenomen. Som en respons hotar E med att skjuta honom om han inte slutar. Det må vara en sarkastisk underton i det här samtalet, men det belyser ändå fenomenet som exempel 17 gestaltar.

Exempel 23 gestaltar också tjejernas fördomar om killars språkbruk.

Exempel 23. F1- Språkliga skillnader mellan tjejer och killar

219 M Generationer förändras hela tiden

220 E Men du

221 M Alltså vi är födda i den generationen

222 E Nej, nej, nej, men ärligt, ärligt?! Vi är födda i den generationen där
223 ungdomsspråk används mycket.

224 M Mm

225 M Det kommer bara utvecklas fattar du vad jag menar

226 E Ja det kommer utvecklas men din hjärna utvecklas också eller hur?

227 M Mm

228 E **Fucking pundare!**

229 M Va?

230 T Vänta, vad är det du säger om en äldre svensk man?!

231 T Men va? **Är du dum i huvudet eller?**

232 E **Är du dum på riktig?**

Även exempel 23 belyser hur killars ungdomsspråk tenderar att vara av mer aggressiv karaktär. Efter en mindre meningsskiljaktighet mellan deltagarna E och M, brister E ut "Fucking pundare!". I efterdyningarna frågar deltagare T om deltagare E är "Dum i huvudet eller?" och E svarar på samma sätt.

5.6 Sammanfattning

Det går att urskilja flertalet resultat utifrån studiens syfte. Både tjejer och killar på gymnasiet tycks uppfatta ungdomsspråket som ett språkbruk ungdomar använder sig av i samtal med framför allt jämnåriga (Exempel 1 och 2). Ungdomsspråket består till stor del av slanguttryck och lånord från andra språk (Exempel 3, 4, 5, 6, och 9). Språkbruket som deltagarna i fokusgrupperna använder sig är influerade från olika källor: andra språk (främst arabiska), musik och olika sociala medier (Exempel 6, 12, 15, 16). Det finns även en överensstämmande idé mellan F1 och F2 att ungdomsspråket inte lämpar sig i alla kontexter. Således kan vi dra slutsatsen att ungdomsspråket är situationsbundet (Exempel 13 och 14). Båda fokusgrupperna hävdar att ungdomsspråket skiljer sig åt beroende på vilket intresse eller bakgrund du har. F1 och F2 gör en tydlig skillnad på ungdomsgrupperna "ungdomar med invandrabakgrund" och "ungdomar intresserade av epa-traktorer". Dessa två ungdomsgrupper använder båda ungdomsspråk, men på olika sätt (Exempel 17 och 18). F1 menar dock att det betraktas som oacceptabelt om en etniskt svensk person försöker använda deras ungdomsspråk, som i det

här fallet tillskrivs rinkebysvenska (Exempel 6), medan F2 menar att det är acceptabelt (Exempel 17).

Den största och tydligaste skillnaden mellan F1 och F2 är deras sätt att uttrycka sig och konversera med varandra. Detta styrks i både Exempel 4, 6, 14, 22 och 23 där deltagarna i F1 antingen försöker hävda sig gentemot en samtalspartner, hotar eller använder explicita uttryckssätt. Idéen om att killars språkbruk är mer aggressivt blir bekräftat av F2 i Exempel 21.

6. Diskussion och slutsatser

Denna studie har haft för avsikt att undersöka gymnasieungdomars språkliga attityder till ungdomsspråk och med hjälp av ungdomsspråk. Den har även undersökt om det finns några skillnader i attityder mellan tjejer och killar. Slutligen har den undersökt på vilka sätt ungdomsspråket fungerar som en identitetsmarkör för deltagarna.

6.1 Vilka specifika attityder uttrycker killar och tjejer på gymnasiet om ungdomsspråk?

Resultatet belyser att både F1 och F2 har liknande attityder beträffande ungdomars språkbruk. Eleverna anser att ungdomsspråket används av ungdomar i samtal med jämnåriga. Under genomförandet av fokusgruppssamtalen upplevde jag även att eleverna var engagerade och intresserade av samtalsämnet, vilket överensstämmer med mina tidigare erfarenheter inom undervisning. Elever uppskattar när innehållet behandlar ett ämne som de upplevs ha ett tolkningsföreträde i (Skolverket, 2020, s. 2). Både F1 och F2 lärde mig nya slangord och uttryck som jag inte visste betydelsen av. I relation *transspråkande*, behöver vi tillåta elever att kommunicera på deras eget sätt. Detta gynnar både elevernas kunskapsutveckling och undervisningens likvärdighet men även elevernas identitetsskapande (SU 2023; Jonsson 2020; Höst 2020). Som lärare i gymnasieskolan behöver vi ha kunskap om ungdomarna och deras språkbruk för att kunna förstå varandra.

Alla av Einarssons (2009) beståndsdelar i attityder kommer till uttryck i fokusgrupperna. Mycket av det deltagarna säger är exempel på *kognitiva* attityder. Majoriteten av deltagarnas attityder är grundade i egna erfarenheter. Samtalen präglas av vad de tror, tycker och tänker, således kan sanningshalten diskuteras. Exempel 2 gestaltar en kognitiv attityd när deltagaren T uttryckligen säger att han “tror ungdomsspråk är mer såhär en enklare variation av språket som man använder” (T, rad 36-37). Samma fenomen kommer till uttryck i exempel 1 när S säger: “Ja, ungefär. Alltså jag ser ungdomsspråk som att man anpassar språket efter vilka man pratar med. Typ ens omgivning” (S, rad 24-25). Hon grundar sin attityd om ungdomsspråk i vad hon tror stämmer. Detta ligger i linje med vad Engbloms (2004) studie belyser. Ungdomar tenderar att skifta identitet som ett resultat av omgivningen och samtalets kontext genom att anpassa språkbruket.

Exempel 9 belyser också hur deltagarna i F2 betraktar ungdomsspråket som väldigt effektivt. Det är en kognitiv attityd där C och S hävdar att förkortningar förenklar kommunikationen och samtalets effektivitet. Det finns ett kommunikationsvärde i förkortade ord och meningar, enligt deltagarna –se Einarsson (2009, s. 52). Kommunikationsvärdet är mest lämpat för deras kamratkrets, då både F1 och F2 betraktar ungdomsspråket som situationsbundet. Detta går att urskilja i exempel 13 och 14 när deltagarna menar att ungdomsspråket inte lämpar sig för exempelvis rättegångar eller jobbintervjuer. I dessa exempel blir det tydligt att deltagarna har en evaluativ attityd, de värderar nämligen dessa situationer som mer formella och således är inte deras vardagliga språkbruk applicerbart.

Det finns flera evaluativa attityder i utdragen. I exempel 3 resonerar deltagarna O, M och E om varför slangordet “yani” är nyttigt att använda. Alla tre deltagare är eniga om att det är användbart i nästan alla sammanhang. Därmed gör de en värderande attityd när de kommer överens om ordets användningsområden. Exempel 5 lyfter också en värderande attityd när informanten R hävdar att hans kompisar inte skulle förstå honom om han pratade på det “fina svenska sättet” (R, rad 122-123). Med det “fina svenska sättet”, tolkar jag det som om han menar formell svenska utan ungdomsspråkliga uttryck och slangord. Jag tolkar det som att hans kompisar skulle ha förstått honom om han använde sig av ungdomsspråk. Således går det att relatera till Senter (2020) som hävdar att språket fungerar som en identitetsmarkör som underlättar människors kommunikation.

Exempel 6 redogör också för viktig beståndsdel av ungdomsspråket, språket verkar tillhöra ungdomarna, men inte alla ungdomar. I exemplet menar deltagare M i synnerhet, men även deltagare T i allmänhet att deras ungdomsspråk tillhör ungdomar med invandrarbakgrund. Om en “etniskt svensk” ungdom använder ungdomsspråk som är förankrat i deltagarnas kultur, betraktas personen som en “hobbyblatte”. Deltagare R hävdar implicit att det bara är personer med en viss sorts bakgrund som får använda deras ungdomsspråk. Det blir tydligt att språkbruket är ett sätt att skilja mellan “vänner” och “fiender”. Således går det att analysera hans uttalande som en evaluativ attityd där han värderar vem som får använda språkbruket. Föreställning om att en viss sorts ungdomsspråk har en förortsförankring linjerar med Seters (2022, sida 231) studie där just förortsförankring var en tydlig identitet.

Både F1 och F2 visar en intressant attityd till skillnaden mellan orden “liksom” och “yani” i exempel 3 och 10. Min uppfattning är att deltagarna betraktar “yani” som betydligt mer

brukbart än ordet “liksom”, även om det inte framgår explicit i utdragen. Detta kan relateras till det Zetterström (2009) beskriver i sin studie. Där betraktade deltagarna ordvalen som förlegade och ur tiden. Ungefär på samma sätt resonerar mina deltagare om insändaren (bilaga 3). De anser att ordet “liksom” inte används i samma utsträckning som skribenten anser, utan de argumenterar för att ordet “yani” används betydligt mer.

6.2 Hur fungerar deltagarnas språkbruk som ett sätt att markera identitet?

Ungdomsspråk avser det språk som ungdomar använder sig av i sin kommunikation. Detta är ett språkligt verktyg i syfte att markera gruppidentitet (Kotsinas 2017). Ungdomsspråket skapar debatt. Både vuxna och ungdomar har åsikter om ämnet. Det blir allt svårare att ignorera det faktum att ungdomsspråket är utpräglat i klassrummet. Nya ord, uttryck och fraser vittnar om ett språk i ständig utveckling. Som lärare är det således enkelt att känna sig exkluderad från denna identitetsmarkör. Karin Senter (2022) menar att samhället måste tillåta ungdomsspråket att fungera som ett identitetsskapande verktyg. Samtidigt redogör Norrby och Håkansson (2018) för olika argument angående språkbrukets språkriktighet. Bland annat ett majoritetsargument som syftar till att språklig syntax är vedertagen och bör således eftersträvas. Detta problematiserar dock idén om att språkbruket kan fungera som en identitetsmarkör. Kotsinas (2017) menar att i kontexter där flera olika grupptillhörigheter och således varierande språkbruk existerar, exempelvis klassrummet, används olika typer av språk för att markera identitet. I min studie finns det flera exempel på när deltagarna betraktar sitt språkbruk som ett sätt att markera identitet. I exempel 5 menar R på rad 122-123 och 125 att hans kompisar enbart förstår deras gemensamma språkbruk, det “fina svenska sättet” (Exempel 5, rad 122-123) skulle inte fungera. Det är nog en överdrift, men det ger ändå en implikation att deras delade språkbruk för vännerna närmre varandra. Det finns således en identitet i att dela samma språkbruk. Även exempel 6 belyser hur deltagarna ser sitt språkbruk som *sitt eget*. Det finns en stark idé om att språkbruket tillhör människorna som skapar, utvecklar och befäster det - således markerar individens språkbruk hennes identitet (Senter 2022; Bucholtz 1999; Bucholtz och Hall 2005; Bijvoet 2008). Exempel 11 visar explicit att deltagare L på rad 47-49 betraktar sitt språkbruk som en identitetsmarkör. Språkbruket är starkt förknippat med deltagarnas identitet. Detta motiverar deltagarna är ett resultat av deras bakgrund och intressen. De nyanserar sitt resonemang och menar att

personer med exempelvis epatraktorer som intresse har ett eget ungdomsspråk och således en annan identitet än vad deltagarna själva identifierar sig med (Exempel 17 och 18).

6.3 Vilka likheter och skillnader ses mellan killar och tjejer på gymnasiet i uttryckta attityder till ungdomsspråk?

I mitt resultat går det att se både likheter och skillnader i deltagarnas språkbruk samt attityder till ungdomsspråk. Tidigare forskning (Einarsson 2009) visar hur mäns språkbruk tenderar till uttrycka makt och användandet av explicita uttryckningsätt förekommer. Detta förekommer i min studie. F2 har även de erfarenheterna och fördomarna om killarnas språkbruk. L menar i Exempel 21 på rad 449 att "killar är mer aggressiva". Till en början höll resterande deltagare i F2 med om det påståendet. Tesen blir även bekräftad i F1. I exempel 22 tappar E tålmodet och säger att han kommer "skjuta dig" (till T) om T inte slutar avbryta honom. I exempel 23 används uttryck som "Fucking pundare! (rad 277) och "Men va? Är du dum i huvudet eller?" (rad 230). Dock menar F1 (Exempel 19) att det inte finns någon skillnad i språkbruket och även vissa deltagare i F2 (Exempel 20) upplever det. Det är inte könet som är en avgörande variabel i språkbruk, utan det är kontexten som samtalet äger rum i (Ohlsson 2003; Senter 2022).

Den största och tydligaste skillnaden mellan F1 och F2 är deras sätt att uttrycka sig och konversera med varandra. Einarssons (2009, s. 179-180) och Baxters (2017, s. 113-115) forskning visar att män tenderar att konstruera makt genom språket, använder explicita uttryck och etablerar identitet blir bekräftat både i form av fördomar från F2, men även som direkt samt indirekt uttryckt i F1. Tjejerna i F2 menar i exempel 21 att killar kan uppfattas som mer aggressiva i sitt språkbruk. Detta styrks i både Exempel 4, 14, 22 och 23 där deltagarna i F1 antingen försöker hävda sig gentemot en samtalspartner, hotar eller använder explicita uttryck.

Det finns flera likheter i deltagarnas attityder till ungdomsspråk. Både F1 och F2 betraktar sitt språkbruk som ett sätt markera identitet (Exempel 5, 6, 7, 8 och 11). De är också överens om att deras språkbruk är situationsbundet. Deltagarna menar att ungdomsspråket inte lämpar sig alla samtalssituationer (Exempel 10, 13 och 14). F1 och F2 är också överens om hur ungdomsspråket utvecklas och befästs. Deltagarna argumenterar för att kulturer, musik och sociala medier har en stor påverkan på ungdomsspråket (Exempel 15 och 16).

6.4 Hur använder killar och tjejer på gymnasiet ungdomsspråk?

Min studie visar att killar och tjejer på gymnasiet använder ungdomsspråk på liknande sätt. Det är framför allt i samtal med jämnåriga som ungdomsspråk används (Exempel 1 och 2). I samtal med jämnåriga används slangord i stor utsträckning (Exempel 3, 4, 9 och 10). Slang används både medvetet och omedvetet. Ibland syftar det till att effektivisera kommunikation, men det kan även användas omedvetet (Exempel 4, 5 och 9). Både F1 och F2 är överens om att ungdomsspråket är situationsbundet och kan således inte användas i alla kontexter. Formella situationer som exempelvis en arbetsintervju eller en rättegång lämpar sig inte för användandet av ungdomsspråk (Exempel 10, 13 och 14).

6.4 Slutsatser

Denna studie har visat hur gymnasieungdomar betraktar ungdomsspråket som en identitetsmarkör. Deltagarna menar att språkbruket hjälper dem att sondera i den språkliga terrängen. Både F1 och F2 är överens om att deras språkbruk är situationsbundet, men gränsen som skiljer situationer från varandra verkar dock stegvis suddas ut. Denna studie har visat hur ungdomar upplever sitt språkbruk som sitt eget. Det är ett verktyg som ungdomarna använder sig av för att markera identitet. Ur ett didaktiskt perspektiv visar min studie hur ungdomarna uppfattar sitt språkbruk som situationsbundet. Som lärare i gymnasieskolan behöver vi ha kunskap om ungdomarna och deras språkbruk för att kunna förstå varandra. Samtidigt visar tidigare forskning att det finns en fördel med att tillåta vardagligt språkbruk i samtal där det tidigare har använts ämnesspråk (Nygård Larsson och Jakobsson, 2017). De betraktar sitt språkbruk som brukbart utanför klassrummet, inte under lektionstid eller vid examinationstillfällen. Därför bör vidare forskning undersöka hur ungdomsspråket kan implementeras i undervisningssammanhang och i förlängningen gynna eleverna.

Referenslista

Almér, Elin. (2011). *Att tala om vem man är*. En språkvetenskaplig studie av transitivitet, agentivitet och engagemang i unga kvinnors erfarenhetsberättelser. Doktorsavhandling. Göteborgs Universitet: Department of Philosophy, Linguistics and Theory of Science ; Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori

Baxter, Judith. (2017). *Sociolinguistic approaches to gender and leadership theory* i

Bijvoet Ellen., (2018). “Förortssvenska i grindvaktens öron - Perceptioner av migrationsrelaterad språklig variation bortom inlärarespråk och förortsslang”. *Språk och stil*. NF 28. Ss. 142- 17.

Bijvoet, Ellen. (2020). *Attityder till spår av andra språk i svenskan: en forskningsöversikt*. Hämtad från Institutet för språk och folkminnen website:

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sprakochfolkminnen:diva-1784>

Dahlin-Ivanoff, Synneve och Holmgren, Kristina. (2017). *Fokusgrupper* (Upplaga 1). Studentlitteratur: Lund.

Edwardsson, Kristin. (2009). *Bland frågor och svar – vem säger vad, när och var?* En undersökning om högstadieelevers situationsanpassade ordbruk. Magisteruppsats. Uppsala universitet: Institutionen för nordiska språk.

Einarsson, Jan. (2009). *Språksociologi*. (2 [rev] upplaga). Studentlitteratur.

Eliasson, N., Sørensen, H., & Karlsson, K. G. (2016). *Teacher-Student Interaction in Contemporary Science Classrooms : Is Participation Still a Question of Gender?* *International Journal of Science Education*, 38(10), 1655–1672.

<https://doi.org/10.1080/09500693.2016.1213457>

Engblom, Charlotte. (2004). *Samtal, identiteter och positionering: Ungdomars interaktion i en mångkulturell miljö*. Stockholms universitet: Humanistiska fakulteten – Institutionen för nordiska språk. Doktorsavhandling.

Garrett, Peter, 2010: *Attitudes to Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

<https://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A163003&dswid=7434>

Göransson, David. (2020). *Ungdomar tycker, talar och känner om en språklig variation*: En kvalitativ om attityder till och benämningar för migrationsrelaterad variation.

Kandidatuppsats ämneslärarprogrammet, Svenska språket, Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap. . Karlstad: Karlstad universitet. Hämtad 18 november 2023 från:

<https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1392599/FULLTEXT01.pdf>

Höst, Gunnar. (2020). *Flerspråkiga elevers olika språk har olika funktion i lärandet*.

Skolverket. Hämtad 16/11-2023 från: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/flersprakiga-elevers-olika-sprak-har-olika-funktion-i-larandet>

Jonsson, Carla. (2020). *Lärare styr elevers möjligheter till transspråkande*. Skolverket.

Hämtad 16/11-2023 från: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/larare-styr-elevers-mojligheter-till-transsprakande>

Kotsinas, U.-B. (2004). *Ungdomsspråk* (3. uppl.). Hallgren & Fallgren.

Lagerholm, P. (2010). *Språkvetenskapliga uppsatser* (2. Uppl.). Studentlitteratur.

Loudiyi, Monir. (2023). *Ortenslang – 35 ord som bara äkta ortenbarn förstår*. Göteborgs-

Posten. Hämtad 19/12-2023 från: <https://www.gp.se/nyheter/sverige/ortenslang-35-ord-som-bara-akta-ortenbarn-forstar.a677e158-a0e3-4928-b5b6-35d6b43cbb57>

Läroplan för gymnasieskolan. (2022). Skolverket. Hämtad 16/11-2023 från:

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gy11-for-gymnasieskolan>

Madsen, Susan R. (2017). *Handbook of Research on Gender and Leadership*. Edward Elgar Publishing.

Nationalencyklopedin. *Ungdomsspråk*. Hämtat från:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/ungdomsspråk> (hämtad 2023-12-27)

Nordenberg, Therese. (2023). Publicera i DiVA (för studenter). Örebro universitet. Hämtad 12/12-23 från: <https://www.oru.se/utbildning/jag-ar-student/mina-studier/publicera-i-diva/>

Norrby, Catrin och Håkansson, Gisela. (2018). *Samtal om svenska: förhandling, positionering och känslösvall*. Första upplagan. Stockholm: Morfem.

Nygård Larsson, Pia och Jakobsson, Anders. (2017). *Semantiska vågor - elevers diskursiva rörlighet i gruppsamtal*. NorDiNa. Vol 13. No.1. Hämtad 27/12-23 från:

<https://journals.uio.no/nordina/article/view/2739>

Ohlsson, Maria. (2003). *Språkbruk, skämt och kön : Teoretiska modeller och sociolingvistiska tillämpningar*. (PhD dissertation, Institutionen för nordiska språk). Hämtad 21/11-2023 från:

Senter, Karin. (2022). *Att göra förort - Om språkliga resurser hos gymnasieungdomar med mångspråkig förortsbakgrund*. (PhD dissertation, Aca Universitatis Upsaliensis). Hämtad 21/11- 2023 från: <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-475010>

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket. (2022). Svenska [Ämnesplan]. Hämtad 16/11-2023 från:

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=-996270488%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DSVE%26version%3D8%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a3>

Skolverket. (2023). *Elevers erfarenheter i samhällskunskapsundervisning*. Hämtad 13/1-2023 från: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1456373/FULLTEXT01.pdf>

Stockholms Universitet: Nationellt centrum för svenska som andraspråk. (2023). *Lär dig mer*

om *translanguaging*. Hämtad 13/1-2023 från: <https://www.su.se/nationellt-centrum-for-svenska-som-andrasprak/rad-och-stod/resurser-och-fordjupning/lar-dig-mer-om-translanguaging-1.641361>

Svenska Akademiens Ordlista (SAOL). (2015). *Rinkebysvenska*. Hämtad 24/11- 2023 från: <https://svenska.se/saol/?sok=rinkebysvenska&pz=1>

Svenska Dagbladet. (2017). *Ajde, habibi - lär dig 10 slangord från förorten*. Hämtad 19/12-2023 från: <https://www.svd.se/a/2OQP/a/ajde-habibi-lar-dig-10-slangord-fran-fororten>

Svensson, Anders. (2021). *Språkrönika: Det finns ett syfte med slang*. Dagens Nyheter. Hämtad 19/12-2023 från: <https://www.dn.se/kultur/sprakkrönika-det-finns-ett-syfte-med-slang/>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet. ISBN: 91-7307-008-4

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningsed*. [Elektronisk resurs]. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Zetterström, Stefan. (2009). *Ungdomsspråk i fiktion och verklighet*. Om ungdomars attityder till skrivet och talat ungdomsspråk. Malmö högskola: Lärarutbildningen (LUT).
Kandidatuppsats.

Bilagor

Bilaga 1: Information till informanter

Information om studien “Språkliga attityder i relation till ungdomsspråk”.

Syftet med studien är att undersöka gymnasieelevers språkliga attityder i förhållande till ungdomsspråk. Studien kommer att genomföras med hjälp av fokusgrupper. Studien kommer att genomföras i skolans lokaler. Diskussionen i fokusgruppen kommer att spelas in och sedan transkriberas.

Detta kommer sedan att ligga till grund för studiens analys. Fokusgruppen fungerar som en metod i mitt självständiga arbete. Studien kommer efter bedömning att publiceras på DIVA där du kan ta del av resultatet.

Personuppgifterna behandlas enligt ditt informerade samtycke. Deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak, vilket dock inte påverkar den behandling som skett innan återkallandet. Alla uppgifter som kommer oss till del behandlas på ett sådant sätt att inga obehöriga kan ta del av dem. Uppgifterna kommer att bevaras till dess att uppsatsarbetet godkänts och betyget har registrerats i Örebro universitets studieregister för att sedan

Örebro universitet är personuppgiftsansvarig. Enligt personuppgiftslagen (dataskyddsförordningen från och med den 25 maj 2018) har du rätt att gratis få ta del av samtliga uppgifter om dig som hanteras och vid behov få eventuella fel rättade. Du har även rätt att begära radering, begränsning eller att invända mot behandling av personuppgifter, och det finns möjlighet att inge klagomål till Datainspektionen. Kontaktuppgifter till dataskyddsombudet på Örebro universitet är dataskyddsombud@oru.se.

Kontaktuppgifter

Handledare: Susanna Andersson, doktorand vid Örebro universitet.

Mailadress: susanna.andersson@oru.se

Uppsatsens författare: Vilhelm Abrahamsson, student på ämneslärarprogrammet

Mailadress: vilabh191@edunet.oru.se

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i studien: Språkliga attityder i relation till ungdomsspråk

Jag har skriftligen informerats om studien och samtycker till att delta.

Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skä

Min underskrift nedan betyder att jag väljer att delta i studien och godkänner att Örebro universitet behandlar mina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information.

Underskrift (Elev)

.....

Namnförtydligande, Ort och datum

.....

Underskrift (Vårdnadshavare)

.....

Namnförtydligande, Ort och datum

.....

Kontaktuppgifter

Handledare: Susanna Andersson, doktorand vid Örebro universitet.

Mailadress: susanna.andersson@oru.se

Uppsatsens författare: Vilhelm Abrahamsson, student på äm

Mailadress: vilabh191@edunet.oru.se

Bilaga 3: Intervjuguide

Bryta isen-fråga 1. Berätta hur ni känner varandra, har ni deltagit i en studie förut?

Bryta isen-fråga 2. Vi behöver först bestämma vad definitionen av ungdomsspråk är.

Nationalencyklopedin (NE) menar att "Ungdomsspråk (är den) sammanfattande benämningen på det samtalsspråk som används av ungdomar i tonåren, framför allt i samtal med jämnåriga".

Hur tänker ni kring den definitionen?

Nyckelfråga 1. Vilken betydelse har ungdomsspråket för er?

(Hur påverkar användningen av ungdomsspråk er identitet och samhörighet inom er grupp?)

- Hur tänker ni då? Utveckla!

Nyckelfråga 2. Jag kommer nu att läsa upp en insändare från Aftonbladet, den skrevs 2014 (Se bifogad fil).

Hur tänker ni kring den här texten?

Följdfråga: Vad tycker ni att vuxna tänker om ungdomsspråket? Hur hanterar ni eventuella konflikter eller oenigheter kring språkbruk?

- Hur tänker ni då?

Nyckelfråga 3. I vilka situationer är det inte okej att använda ungdomsspråk eller är det okej att använda ungdomsspråk i alla situationer? Finns det olika ungdomsspråk som du använder beroende på vem du pratar med?

- Hur tänker ni då?

Nyckelfråga 4. Vilken roll spelar omgivningen och kulturella fenomen spridningen och förändringen av ungdomsspråk? Skulle ni kunna rangordna de här olika påverkande faktorerna?

- Hur tänker ni då?

Nyckelfråga 5. Har ni märkt om det finns skillnader mellan hur olika grupper av ungdomar använder ungdomsspråk?

- Vilka grupper och hur?
- Finns det någon skillnad mellan pojkar och flickor?

Finns det något avslutande ni vill säga om ungdomsspråk?

Insändare till fråga 2

“Svenska är liksom inte sig likt liksom”.

Samtal mellan yngre personer idag låter ungefär så här:

- Vad säger du, liksom, om svenska språket idag liksom?
- Det är liksom som om äldre personer liksom inte förstår det liksom. Vi som liksom har lång utbildning har, liksom, förmågan att liksom variera språket. Alla andra personer fattar liksom inte vitsen med språket liksom. Så här borde alla alltså prata liksom.

Göran E